

Βλαντίμιρ Ναμπόκοφ

Άντα ή Πάθος

ΕΝΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΜΥΡΤΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΝΑΜΠΟΚΟΦ

Άντα ή Πάθος
Ένα οικογενειακό χρονικό

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΜΥΡΤΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονοι Κλασικοί – 49

Βλαντίμιρ Ναμπόκοφ, *Αντα ή Πάθος*

Vladimir Nabokov, *Ada or Ardor*

Μετάφραση: Μυρτώ Αναγνωστοπούλου

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια-διορθώσεις: Αρετή Μπουκάλα

Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης

Copyright© για το εξώφυλλο: lupashchenkoiryna/Getty Images/Ideal Image

Copyright© Dmitri Nabokov, 1969

All rights reserved

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε.

(Εκδόσεις Πατάκη), 2015

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις εκδόσεις Νεφέλη,

Αθήνα, 1999

Νέα έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Απρίλιος 2021

K.E.T. A497 K.E.Π. 143/21 ISBN 978-960-16-7198-7

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),
570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Στη Βέροια

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

15

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

357

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

487

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

579

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

615

Σημειώσεις

639

Πρίγκιπας Φσεσλάβ Ζέμσκι
[1699-1797]

νυμφ. 1770

Γενεαλογικό
δέντρο

Πέτρος
[1772-1832]

νυμφ. 1824

Μέρι Ο'Ράιλλυ
[1806-1850]

Ντάρια (Ντόλλυ)
[1825-1870]

νυμφ. 1840

Ιβάν Ντουρμάνοφ
[1801-1872]

Ιβάν
[1842-1862]

Μαρίνα
[1844-1900]

νυμφ. 1871

Ντάνιελ Βιν

Άκουα
[1844-1883]

νυμφ. 1869

Ντεμέντιους Βιν
(Ντέμιαν)

Πριγκίπισσα Σοφία Τεμποσίνυ
[1755-1809]

Όλγα
[1773-1814]

νυμφ. 1793

Έρασμος Βιν
[1760-1852]

Δαίδαλος
[1799-1883]

νυμφ. 1837

Κόμισσα Ιρίνα Γκάριν
[1820-1838]

Ντεμέντυ (Ντέμον)
[1838-1905]

νυμφ. 1869

Άκουα Ντουρμάνοφ

Ιβάν (Βαν)
[1870-]

Αρντελιόν
[1800-1848]

νυμφ.

Μέρυ Τράμπελ
[;-1849]

Ντάνιελ
[1838-1893]

νυμφ. 1871

Μαρίνα Ντουρμάνοφ

Αδελάις (Άντα)
[1872-]

Λουσίντα (Λουσέτ)
[1876-1901]

νυμφ. 1893

Αντρέι Βαϊνλάντερ
[1865-1922]

Εκτός από τον κύριο και την κυρία Ρόναλντ Όραντζερ, λίγα τυχαία πρόσωπα και κάποιους μη Αμερικανούς πολίτες, όλα τα άτομα που αναφέρονται σε αυτό το βιβλίο με το όνομά τους έχουν πεθάνει.

[Εκδ.]

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

«ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ¹ λίγο-πολύ μοιάζουν όλες οι δυστυχισμένες λίγο-πολύ διαφέρουν» λέει ένας μεγάλος Ρώσος συγγραφέας στην αρχή του πασίγνωστου μυθιστορημάτος του (*Άννα Αρκαντίεβιτς Καρένινα*, που σε μεταγραφή του Ρ.Γ. Στοουνλόουερ κυκλοφόρησε από τον εκδοτικό οίκο Mount Tabor Ltd. το 1880). Το απόφθεγμα αυτό ελάχιστη σχέση έχει –αν βέβαια έχει καμιά– με την ιστορία που πρόκειται να εκτυλιχθεί τώρα, το χρονικό μιας οικογένειας, του οποίου το πρώτο μέρος έχει ίσως περισσότερη συγγένεια με ένα άλλο έργο του Τολστόι *Detstvo i Otrochestvo (Παιδική ηλικία και πατρική γη, Pontius Press, 1858)*.

Η γιαγιά του Βαν –από το σόι της μητέρας του–, η Ντάρια (Ντόλλυ) Ντουρμάνοφ, ήταν κόρη του πρίγκιπα Πέτερ Ζέμσκι, κυβερνήτη του Μπρα ντ' Ορ, μιας αμερικανικής βορειοανατολικής επαρχίας της μεγάλης και πολυποίκιλης χώρας μας, που είχε παντρευτεί το 1824 τη Μέρι Ο'Ράιλλυ, μια Ιρλανδέζα από τζάκι. Η Ντόλλυ, μοναχοκόρη, γεννημένη στο Μπρα, παντρεύτηκε το 1840, στην τρυφερή και παράδοξη ηλικία των δεκαπέντε χρόνων, τον στρατηγό Ιβάν Ντουρμάνοφ, διοικητή του Φρουρίου Γιούκον και ήρεμο αρχοντοχωριάτη, με κτήματα στις Σέβερν Τόρις (*Severnija Territorii*),² μη αναγνωρισμένες περιοχές, στο ψηφιδωτό εκείνου του προτεκτοράτου που και τώρα ακόμη αποκαλείται χαριτωμένα «Ρωσική Εστοτία» και το οποίο αναμειγνύεται μορφολογικά³ και οργανικά με τον κυκεώνα του ψηφιδωτού της «Ρωσικής Καναδίας» ή αλλιώς «Γαλλικής Εστοτίας», όπου όχι μόνο Γάλλοι αλλά και Μακεδόνες και Βαυαροί άποικοι χαιρόνται ένα ήπιο κλίμα κάτω από τα Άστρα και τις Ρίγες μας.

Όμως, η πιο προσφιλής κατοικία των Ντουρμάνοφ ήταν η Ραντούγκα κοντά στην ομώνυμη πόλη, πέρα από την επικράτεια της

Εστοτίας στην πλευρά της ηπείρου προς τον Ατλαντικό, ανάμεσα στην εξελιγμένη Καλούγκα του Νιου Τσεσάιρ των ΗΠΑ και την εξίσου εξελιγμένη Λαντόγκα του Μέυν, όπου είχαν και την αστική τους κατοικία κι όπου γεννήθηκαν και τα τρία τους παιδιά: ένας γιος που πέθανε νέος και διάσημος, κι ένα ζευγάρι δύστροπα δίδυμα κορίτσια. Η Ντόλλυ είχε κληρονομήσει την ομορφιά και τον χαρακτήρα της μητέρας της αλλά και μια παλιότερη προγονική τάση προς την εκκεντρικότητα, όπως και ένα ελεεινό γούστο που, για παράδειγμα, καθρεφτιζόταν καθαρά στα ονόματα που έδωσε στα δυο της κορίτσια: Άκουα και Μαρίνα («Γιατί όχι και Τοφάνα;»⁴ αναρωτιόταν ο καλόκαρδος και υπέρ το δέον κερασφόρος στρατηγός μ' ένα συγκρατημένο αυθόρμητο γέλιο που συνοδευόταν από ένα ξερό βήξιμο προσποιητής αδιαφορίας – έτρεμε τα ξεσπάσματα της γυναίκας του).

Στις 23 Απριλίου του 1869, στη βροχερή και χλιαρή, αχνόφεγγη και καταπράσινη Καλούγκα, η Άκουα στα είκοσι πέντε της, κι ενώ υπέφερε από τη συνηθισμένη της εαρινή ημικρανία, παντρεύτηκε τον Γουόλτερ Ντ.⁵ Βιν, έναν τραπεζίτη του Μανχάτταν, παλιάς αγγλοϊρλανδικής καταγωγής ο οποίος είχε αναπτύξει έναν μακροχρόνιο δεσμό όλο πάθος –που σύντομα επρόκειτο να αναζωπυρωθεί– με τη Μαρίνα. Η τελευταία, κάπου στα 1871, παντρεύτηκε τον πρώτο εξάδελφο του πρώτου εραστή της, επίσης Γουόλτερ Ντ. Βιν, έναν εξίσου πλούσιο, μα πολύ πιο ανιαρό τύπο.

Το αρχικό «Ντ» στο όνομα του συζύγου της Άκουα ανταποκρινόταν στο όνομα Ντέμον⁶ (από το Ντέμιαν ή Ντεμέντιους) κι έτσι τον φώναζαν οι συγγενείς του. Στον κοινωνικό του περίγυρο ήταν γενικά γνωστός ως Ρέιβεν Βιν ή απλώς Νταρκ Γουόλτερ για να τον ξεχωρίζουν από τον σύζυγο της Μαρίνα, τον Ντιούρακ Γουόλτερ ή απλώς Ρεντ Βιν. Ο Ντέμον Βιν είχε το διττό χόμπι να συλλέγει έργα παλιών ζωγράφων και νεαρές ερωμένες. Του άρεσαν επίσης και τα λογοπαίγνια των μεσηλίκων.

Η μητέρα του Ντάνιελ Βιν ήταν μια Τράμπελ,⁷ κι ο ίδιος είχε τη manía να εξηγεί πολύ διεξοδικά –εκτός κι αν εκτροχιαζόταν η συζήτηση– τον τρόπο με τον οποίο κατά την πορεία της αμερικανικής ιστορίας ένας Άγγλος («-μπουλ») μεταβλήθηκε σε «-μπελ»

της Νέας Αγγλίας. Κατά κάποιον τρόπο μπήκε στον κόσμο των επιχειρηματιών στα είκοσί του χρόνια και αναδείχτηκε, με έναν μάλλον σκανδαλώδη τρόπο, σε έμπορο έργων τέχνης του Μανχάτταν. Δεν έτρεφε –τουλάχιστον αρχικά– καμιά ιδιαίτερη συμπάθεια προς τη ζωγραφική, δεν είχε καμιά ιδιαίτερη κλίση προς οποιαδήποτε τεχνική πωλήσεων, και δεν είχε βέβαια ανάγκη να κλυδωνίζεται ακολουθώντας τα σκαμπανεβάσματα ενός «επαγγέλματος», έχοντας κληρονομήσει τη γερή περιουσία του από μια αλυσίδα πολύ πιο ικανών και ριψοκίνδυνων Βιν. Ομολογώντας ότι δεν τον ενδιέφερε και τόσο η εξοχή, περνούσε μόνο λιγοστά και προσεγμένα σκιερά Σαββατοκύριακα στην Άρντις, την περίφημη έπαυλή του κοντά στη Λαντόρ. Ελάχιστες μόνο φορές από την παιδική του ηλικία είχε ξαναεπισκεφτεί ένα άλλο κτήμα που είχε, στα βόρεια, στη λίμνη Kitezh⁸ κοντά στη Λούγκα, που περιλάμβανε, και στην ουσία αποτελούνταν από κείνη την απέραντη, περίεργα ορθογώνια, σχεδόν φυσική υδάτινη έκταση –που μια πέρκα, την οποία κάποτε χρονομέτρησε, έκανε μισή ώρα να διασχίσει διαγωνίως– και που κατείχε εξ αδιαιρέτου με τον εξάδελφό του, δεινό ψαρά στα νιάτα του.

Η ερωτική ζωή του καημένου του Νταν δεν ήταν ούτε πολύπλοκη ούτε ωραία, αλλά έτσι κι αλλιώς λησμόνησε σύντομα τις συγκεκριμένες περιπτώσεις (όπως ξεχνάει κάποιος τα μέτρα και την τιμή ενός καλοραμμένου παλτού που το φορούσε και το 'βγαζε τουλάχιστον δύο χειμώνες) κι ερωτεύτηκε τελείως αυθόρμητα τη Μαρίνα, την οικογένεια της οποίας είχε γνωρίσει όταν ακόμη είχαν εκείνη την έπαυλή τους στη Ραντούγκα (που αργότερα πουλήθηκε στον κ. Έλιοτ,⁹ έναν Εβραίο επιχειρηματία). Ένα ανοιξιάτικο απόγευμα του 1871, έκανε στη Μαρίνα πρόταση γάμου μέσα στο ασανσέρ του πρώτου δεκαώροφου κτιρίου του Μανχάτταν, η πρότασή του απορρίφθηκε με αγανάκτηση, στην έβδομη στάση (Παιχνίδια) κατέβηκε μόνος και για να ξεδώσει, ξεκίνησε –παίρνοντας αντίθετη κατεύθυνση από κείνη του Φιλέα Φογκ¹⁰– για έναν τριπλό γύρο του κόσμου, ακολουθώντας, σαν ένας έμψυχος παράλληλος, το ίδιο δρομολόγιο κάθε φορά. Τον Νοέμβριο του 1871, ενώ κατέστρωνε τα σχέδιά του για μια νυχτερινή εξόρμηση

με τον ίδιο βρομερό μα καλό ξεναγό, σε μια καφέ-ο-λε σουίτα την οποία έκλεινε για τρίτη φορά στο ίδιο ξενοδοχείο της Τζένοβα, έφτασε ένα τηλεγράφημα από τη Μαρίνα (που προωθήθηκε με καθυστέρηση μιας ολόκληρης εβδομάδας μέσω του γραφείου του στο Μανχάτταν και που είχε καταχωριστεί στο αρχείο από αμέλεια μιας καινούριας υπαλλήλου σε μια περιστερότρυπα (θυρίδα) με την ένδειξη RE AMOR) μέσα σ' έναν ασημένιο δίσκο επισκεπτηρίων, όπου του έγραφε ότι θα τον παντρευόταν μόλις εκείνος επέστρεφε στην Αμερική.

Σύμφωνα μ' ένα απόκομμα κάποιας κυριακάτικης εφημερίδας που μόλις είχε αρχίσει να παρουσιάζει στη σελίδα των ευθυμογραφημάτων της τα από καιρό συχωρεμένα «Παιδιά της Καληνύχτας»,¹¹ τον Νίκυ και την Πιμπερνέλλα (γλυκά αμφιθαλή αδέρφια που μοιράζονταν ένα μονό κρεβάτι), και το οποίο διασώθηκε μαζί με άλλες παλιές εφημερίδες στο πατάρι, στο Μέγαρο Άρντις, ο γάμος των Βιν-Ντουρμάνοφ έλαβε χώρα την ημέρα της γιορτής της Αγίας Αδελαΐδας, το 1871. Δώδεκα χρόνια και κάπου οχτώ μήνες αργότερα, δυο γυμνά παιδιά, το ένα με σκούρα μαλλιά και μελαψό και το άλλο με σκούρα μαλλιά μα άσπρο σαν το γάλα, σκυμμένα μέσα στο φέγγος μιας ηλιαχτίδας που έπεφτε λοξά περνώντας μέσα από το παράθυρο του κοιτώνα κάτω από το οποίο βρισκόταν το σκονισμένο κιβώτιο, έτυχε να αντιπαραβάλουν αυτή την ημερομηνία (16 Δεκεμβρίου 1871) με κάποια άλλη (16 Αυγούστου της ίδιας χρονιάς) στολισμένη με παλιοκαιρίσια ορνιθοσκαλίσματα από τον γραφικό χαρακτήρα της Μαρίνα, διαγωνίως πάνω σε μια επαγγελματική φωτογραφία (σε κορνίζα από φραουλί βελούδο πάνω στο γραφείο της βιβλιοθήκης του συζύγου της), ίδια κι απαράλλαχτη σε κάθε λεπτομέρεια με την άλλη –ακόμα και στο κοινότατο εκτόπλασμα του νυφικού πέπλου που το ελαφρό αεράκι του αυλόγυρου το είχε κάνει να τρυπώσει ανάμεσα στα πόδια του γαμπρού– που είχε τυπωθεί στην εφημερίδα. Ένα κοριτσάκι γεννήθηκε στις 21 Ιουλίου του 1872 στην Άρντις. Ο δήθεν πατέρας του είχε μια θέση στην Κοινότητα της Λαντόρ, και για κάποια μυστηριώδη μνημονική αιτία γράφτηκε στα μητρώα θηλέων με το όνομα Αδελαΐς. Μια άλλη θυγατέρα ακο-

λούθησε –αυτή τη φορά καθ’ όλα γνήσιο παιδί του Νταν– τον Ιανουάριο του 1876.

Εκτός από αυτό το φωτογραφικό απόκομμα της *Καλούγκα Γκαζέτ* –που μολονότι ξεπεσμένη πια, εξακολουθεί να κυκλοφορεί–, οι δύο παιχνιδιάρηδες μας Πιμπερνέλ και Νικολέτ ανακάλυψαν στην ίδια σοφίτα ένα κουτί μπομπίνας που περιείχε κάτι που θα αποδεικνύονταν πως ήταν (όπως τα είπε ο Κιμ, το παιδί της κουζίνας, κι όπως θα δείτε παρακάτω) μια εντυπωσιακή ταινία μικροφίλμ τραβηγμένη από τον κοσμογυρισμένο μας, με πολλά από τα παράδοξα παζάρια του, τα ζωγραφισμένα χερουβείμ και τα κατρουλιάρικα χαμίνια να εμφανίζονται τρεις διαδοχικές φορές σε διαφορετικά σημεία, σε διαφορετικούς τόνους του ηλιοχρώματος. Τη στιγμή, φυσικά, που αποφάσιζε κάποιος να φτιάξει οικογένεια, δεν μπορούσε να επιδεικνύει τόσο ελεύθερα ορισμένα *intérieurs* (όπως, για παράδειγμα, εκείνες τις ομαδικές πόζες στη Δαμασκό με πρωταγωνιστές τον ίδιο και τον αρειμάνιο καπνιστή αρχαιολόγο από το Άρκανσο με την εντυπωσιακή ουλή δεξιά χαμηλά κοντά στο ήπαρ, και τις τρεις χοντρές πουτάνες και τον πρόωρο εκσπερματωτή του γερο-Άρτσι, όπως κοροϊδευτικά το αποκαλούσε το τρίτο μέλος της παρέας, ένας γνήσιος Βρετανός λεβεντάνθρωπος)· παρ’ όλα αυτά, το μεγαλύτερο μέρος του «φιλμ», που συνοδευόταν κι από καθαρά πραγματολογικές σημειώσεις που δεν ήταν πάντα τόσο εύκολο να εντοπιστούν –εξαιτίας κάποιου ακαθόριστου ή παραπλανητικού κάθε φορά σελιδοδείκτη μέσα σε διάφορους ταξιδιωτικούς οδηγούς που ήταν σκορπισμένοι ολόγυρα–, το είχε δείξει ο Νταν πολλές φορές στη νεαρή του σύζυγο κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού τους μήνα του μέλιτος στο Μανχάτταν.

Το σημαντικότερο εύρημα των δύο παιδιών βγήκε από ένα άλλο κιβώτιο που προερχόταν από ένα χαμηλότερο στρώμα του παρελθόντος. Ήταν ένα μικρό πράσινο άλμπουμ με λουλούδια κολλημένα με τάξη, που τα είχε μαζέψει ή μάλλον αποκτήσει η Μαρίνα στο Εξ, ένα ορεινό θέρετρο αρκετά κοντά στην Μπριγκ της Ελβετίας, όπου παρεπιδημούσε πριν από τον γάμο της, σ’ ένα νοικιασμένο σαλέ ως επί το πλείστον. Οι πρώτες είκοσι σελίδες ήταν

διακοσμημένες με διάφορα μικρά φυτά μαζεμένα τυχαία τον Αύγουστο του 1869 από τις χορταριασμένες βουνοπλαγιές λίγο ψηλότερα από το σαλέ ή από τον κήπο του διπλανού σανατορίου (του «nusshaus¹² μου»), όπως το αποκαλούσε η δύστυχη Άκουα, ή του «Σπιτιού» κατά τον πιο σεμνό προσδιορισμό της Μαρίνα στις αναγνωριστικές της σημειώσεις). Τούτες οι εισαγωγικές σελίδες δεν παρουσίαζαν ιδιαίτερο βοτανολογικό ή ψυχολογικό ενδιαφέρον και οι τελευταίες πενήντα περίπου σελίδες είχαν απομείνει λευκές. Το μεσαίο μέρος όμως της συλλογής, με μια καταφανή αύξηση σε αριθμό ειδών, αποδείχτηκε ένα σωστό μικρό μελόδραμα, τους ρόλους του οποίου υποδύονταν τα φαντάσματα των νεκρών λουλουδιών: τα διάφορα είδη των φυτών κάλυπταν τη μία πλευρά του folio με τις σημειώσεις της Μαρίνα Ντουρμάνοφ (sic) en regard.¹³

Ancolie Bleue des Alpes, Εξ αν Βαλαί, I.IX.69. Από Άγγλο στο ξενοδοχείο. «Αλπαιν Κολουμπάιν, το χρώμα των ματιών σου».

Epervière auricule. 25.X.69, Εξ, ex του γιατρού Λάπινερ¹⁴ τον περιτοιχισμένο αλπινικό κήπο.

Χρυσαφί φύλλο (ginkgo): έπεσε μέσα από το βιβλίο *Η αλήθεια για την Τέρα* που μου είχε δώσει η Άκουα προτού επιστρέψει στο Σπίτι της. 14.XII.69.

Ψεύτικο εντελβιάς. Μου το 'δωσε η καινούρια μου γκουβερνάντα μαζί με ένα σημείωμα της Άκουα που έλεγε ότι προερχόταν από ένα «mizerno¹⁵ και παράξενο» χριστουγεννιάτικο δέντρο του Σπιτιού. 25.XII.69.

Πέταλο ορχιδέας. Μιας από τις 99, παρακαλώ, ορχιδέες που έλαβα χθες με το ταχυδρομείο, σε ειδική αποστολή, c'est bien le cas de le dire,¹⁶ από τη Βίλα Αρμίνια, των Παραθαλασσίων Άλπεων. Ξεχώρισα δέκα για την Άκουα, θα τις της στείλω στο Σπίτι. Εξ αν Βαλαί, Ελβετία, «χιόνιζε μες στην κρυστάλλινη σφαίρα της Μοίρας», όπως συνήθιζε εκείνος να λέει. (Σβησμένη ημερομηνία.)

Gentiane de Koch, σπάνια, μου την έφερε ο Iapochka [ο χρυσούλης μου] ο Λάπινερ από το «βουβό» του φυτώριο με τις Γεντιανές. 5.I.1870.

[Λεκές από μπλε μελάνη που πήρε τυχαία το σχήμα ενός λουλουδιού ή αχνοσβησμένο αποτύπωμα από βελτιωμένου τύπου μαρκαδόρο] *Complicuararia complicuata*, ποικιλία ακουαμαρίνας. Εξ, 15.Ι.70.

Φανταχτερό χάρτινο λουλούδι. Βρέθηκε στην τσάντα της Άκουα. Εξ, 16.ΙΙ.70, το 'χε φτιάξει ένας από τους νοσηλεύόμενους στο Σπίτι που δεν είναι πια δικό της.

Gentiana verna (printanière). Εξ, 28.ΙΙΙ.1870, από την πελούζα του αγροτόσπιτου της γκουβερνάντας μου. Τελευταία μέρα εδώ.

Οι δυο νεαροί πρωταγωνιστές της ανακάλυψης αυτού του ιδιότυπου και αηδιαστικού θησαυρού σχολίασαν το γεγονός ως εξής:

«Καταλήγω» είπε το αγόρι «σε τρία κυρίως συμπεράσματα: ότι η ανύπαντρη ακόμα Μαρίνα και η παντρεμένη αδερφή της ξεχειμωνιάζανε στον *lieu de naissance*¹⁷ μου: ότι η Μαρίνα είχε έναν δικό της γιατρό Κρόλικ, *pour ainsi dire*.¹⁸ και ότι οι ορχιδέες προέρχονταν από τον Ντέμον ο οποίος προτιμούσε να μένει κοντά στη θάλασσα, τη σκουρογάλαζη προγιαγιά του».

«Εγώ μπορώ να προσθέσω» είπε το κορίτσι «ότι το πέταλο ανήκει στην κοινή Βλεφαριδωτή ορχιδέα: ότι η μητέρα μου ήταν ακόμα πιο τρελή από την αδερφή της και ότι αυτό το χάρτινο λουλούδι – τόσο αυθαίρετα οικειοποιημένο– είναι μια τέλεια απομίμηση μιας πρώιμης ανοιξιιάτικης Σανίκουλα, σαν κι αυτές που είδα να κατακλύζουν τους λόφους της Δυτικής Ακτής πέρσι τον Φεβρουάριο. Ο γιατρός Κρόλικ, ο τοπικός μας φυσιδίφης, στον οποίο αναφέρθηκες εσύ, Βαν, όπως θα το διατύπωνε η Τζέιν Όστεν¹⁹ χάριν μιας άμεσης αφηγηματικής πληροφορίας (σου θυμίζει Μπράουν, δεν είναι, Σμιθ;), επιβεβαίωσε ότι το δείγμα που έφερα μαζί μου από το Σακραμέντο στην Άρντις ανήκει στην ομοταξία των αρκουδο-πόδων,²⁰ Α,Ρ,Κ,Ο,Υ,Δ,Ο, αγάπη μου, όχι το δικό σου ή το δικό μου πόδι, αγάπη μου, ούτε και της ανθοπώλιδας από τη Στάμπια²¹ – κάτι που ο πατέρας σου, που κατά τα λεγόμενα της Μπλανς είναι και δικός μου, θα καταλάβαινε στο τσαφ!» (αμερικάνικο χτύπημα δαχτύλων). «Θα μ' ευγνωμονείς» συνέχισε, αγκα-

λιάζοντάς τον, «που δεν ανέφερα το επιστημονικό της όνομα. Συμπτωματικά το άλλο πέταλο –της Pied de Lion– από κείνο το θλιβερό χριστουγεννιάτικο δέντρο είναι φτιαγμένο από το ίδιο χέρι, ενός ίσως πολύ ασθενικού Κινεζόπουλου που είχε μπει στον κόπο να κάνει όλο τον δρόμο από το Κολέγιο Μπάρκλεϊ».

«Μπράβο σου, Πομπειανέλλα (που την είδες κι εσύ να σκορπάει τα λουλούδια της, σ' ένα από τα εικονογραφημένα βιβλία του θείου Ντον, εγώ όμως τη θαύμασα πέρσι το καλοκαίρι σ' ένα μουσείο της Νάπολης). Δεν νομίζεις τώρα ότι θα έπρεπε να ξαναφορέσουμε τα σορτς και τα πουκάμισά μας, να κατεβούμε κάτω και να θάψουμε ή να κάψουμε αμέσως αυτό το άλμπουμ, κοριτσάκι; Εντάξει;»

«Εντάξει» απάντησε η Άντα. «Κατάστρεφε και λησμονεί. Έχουμε όμως ακόμα μια ώρα στη διάθεσή μας πριν από το τσάι».

Όσο για τον υπαινιγμό («σκούρο-μπλε»), που απόμεινε μετέωρος:

Ένας πρώην διοικητής της Εστοτίας, ο πρίγκιψ Ιβάν Τεμνoσίνυ, πατέρας της προπρογιαγιάς των παιδιών, της Σοφία Ζέμσκι (1755-1809), κι απευθείας απόγονος των Γιαροσλάβων κυβερνητών των προταρταρικών χρόνων, είχε ένα όνομα ηλικίας μιας χιλιετίας, που στα ρωσικά σήμαινε σκούρο μπλε. Ενώ φαινόταν να είναι απρόσβλητος από τα μεγαλόπρεπα ρίγη της επίγνωσης του γενεαλογικού του μεγαλείου, και αδιάφορος στο γεγονός ότι οι διάφοροι ηλίθιοι αποδίδουν και την ακαταδεξιά και την εμπάθεια στον σνομπισμό, ο Βαν δεν μπορούσε να πάψει να νιώθει κάποια αισθητική συγκίνηση μ' όλο αυτό το βελουδένιο οικογενειακό παρελθόν που πάντα ήταν ικανός να το αναγνωρίζει σαν έναν παρήγορο πανταχού παρόντα ανέφελο ουρανό, μέσα από τα μαύρα φυλλάματα του οικογενειακού δέντρου. Μέσα στα κατοπινά χρόνια δεν ξανακατάφερε ποτέ να διαβάσει Προυστ (όπως δεν κατάφερε να απολαύσει ξανά το αρωματικό τουρκικό λουκούμι με άρωμα μαστίχας) χωρίς κάποιο αίσθημα βαρυστομαχιάς κι έναν σφάχτη έντονης καούρας. Όμως, παρ' όλα αυτά, πρώτη θέση στις προτιμήσεις του είχε εκείνο το χωρίο που αναφερόταν στο όνομα «Γκουερμάντες» με του οποίου η παραπλήσια απόχρωση ουλτρα-

μαρίν ανακατευόταν στο πρίσμα του νου του, ερεθίζοντας ευχάριστα την καλλιτεχνική ματαιοδοξία του Βαν.

Χροιά ή ποια; Μαβί. Ανταμοιβή! (σημείωση στο περιθώριο με το χέρι της εκλιπούσης Άντα Βιν).

2

Η σχέση της Μαρίνα με τον Ντέμιαν Βιν άρχισε την ημέρα που εκείνη, εκείνος και ο Νταν γιόρταζαν τα γενέθλιά τους, στις 5 Ιανουαρίου του 1868, και γίνονταν εκείνη είκοσι τεσσάρων και οι δύο Βιν τριάντα.

Ως ηθοποιός δεν είχε κανένα από εκείνα τα εκπληκτικά προσόντα που κάνουν τη μιμική τέχνη να μοιάζει, τουλάχιστον όσο διαρκεί η παράσταση, με κάτι πολύ ανώτερο από ένα κάποιο θεατρικό επάγγελμα – όπως τρέλα, φαντασία, υψηλή υποκριτική τέχνη – όμως, εκείνο ειδικά το βράδυ, ενώ έπεφτε χιόνι πίσω από τα βελούδα και τις ζωγραφιές, η *Durmanska* (που πλήρωνε στον μεγάλο Σκοτ, τον μπρεσαρίο της, επτά χιλιάδες χρυσά δολάρια μόνο για διαφήμιση, κι επιπλέον ένα ζουμερό δώρο για κάθε αγκαζάρισμα) ήταν από την αρχή του εφήμερου εκείνου κατασκευάσματος της πεντάρας (ενός αμερικάνικου θεατρικού έργου, διασκευή ενός φαντασμένου καλαμαρά από ένα πασίγνωστο ρωσικό μυθιστόρημα) τόσο ονειρεμένη, τόσο χαριτωμένη, τόσο συγκλονιστική, που ο Ντέμιαν (όχι και τόσο τζέντλεμαν όσον αφορούσε ερωτοδουλειές) έβαλε στοίχημα με τον διπλανό του, τον πρίγκιπα Ν., δωροδόκησε μια σειρά υπηρέτες στα παρασκήνια κι έπειτα λογάριαζε –μέσα σ' ένα *cabinet reculé* (όπως ένας Γάλλος συγγραφέας κάποιου περασμένου αιώνα φαίνεται πως είχε μυστηριωδώς ονομάσει εκείνο το δωματιάκι όπου τυχαίνει να αποθηκεύονται το σπασμένο τρομπόνι και το στεφάνι για λιοντάρια κάποιου ξεχασμένου κλόουν)– να την αποκτήσει ανάμεσα σε δυο σκηνές (ανάμεσα στο τρίτο και το τέταρτο κεφάλαιο του καταχρεουργημένου μυθιστορήματος). Στην πρώτη σκηνή γδυνόταν πίσω από μια ημιδιαφανή οθόνη, προβάλλοντας μια χαριτωμένη σιλουέτα,

Ξαναεμφανίστηκε αργότερα φορώντας μια ελαφριά και προκλητική νυχτικιά και κάλυψε την υπόλοιπη ναυαγισμένη σκηνή μιλώντας σε μια παραμάνα με μπότες Εσκιμώου για έναν πυργοδεσπότη της περιοχής, τον βαρόνο ντ' Ο. Ακολουθώντας την προτροπή της πολύξερης χωριάτισσας, τσίμπησε από ένα τραπεζάκι με στριφτά πόδια που βρισκόταν πλάι στο κρεβάτι ένα ερωτικό γράμμα κι έκανε πέντε λεπτά να το ξαναδιαβάσει με ξέψυχη αλλά δυνατή φωνή χωρίς να υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος ακροατής μια και η παραμάνα λαγοκοιμόταν μισοξαπλωμένη πάνω σε μια ψαροκασέλα και οι θεατές ασχολούνταν κυρίως με το τεχνητό φεγγαρόφωτο που έπεφτε πάνω στους αξιολάτρευτους γυμνούς ώμους της νεαρής γυναίκας και στα μεστά της στήθη.

Πριν ακόμα η γριά Εσκιμώα ξεμπερδέψει με το μήνυμα, ο Ντέμον Βιν είχε αφήσει τη ροζ βελουδένια θέση του και προχωρούσε στην κατάκτηση του στόχου του και του στοιχήματος, με σιγουριά, βασιζόμενος στο γεγονός ότι η Μαρίνα, η παρθένα που μοίραζε φιλιά, ήταν ερωτευμένη μαζί του, από τον τελευταίο τους χορό της παραμονής της Πρωτοχρονιάς. Εξάλλου, το τροπικό σεληνόφως στο οποίο είχε μόλις λουστεί, η διαπεραστική συναίσθηση της ίδιας της της ωραιότητας, οι παθιασμένοι παλμοί της κατά φαντασίαν παρθένας και τα χειροκροτήματα μιας σχεδόν κατάμεστης αίθουσας την έκαναν ιδιαίτερα ενάλωτη στο γαργάλημα του μουστακιού του Ντέμον. Είχε κι εκείνη αρκετό χρόνο στη διάθεσή της για ν' αλλάξει για την επόμενη σκηνή η οποία άρχιζε μ' ένα παρατραβηγμένο χορευτικό διάλειμμα που το κάλυπτε ένα χορευτικό συγκρότημα που είχε προσλάβει ο Σκόττυ – είχε κουβαλήσει τους Ρώσους με βαγκόν λι από το Μπελοκόνσκ²² της Δυτικής Εστοτίας. Μέσα σ' ένα υπέροχο περιβόλι μερικοί μακάριοι νεαροί κηπουροί, ντυμένοι για κάποιο λόγο με τη στολή της γεωργιανής φυλής, πετούσαν φράουλες μέσα στο στόμα τους ενώ μερικές εξίσου απαράδεκτες νεαρές υπηρέτριες με «σαροβάρια» (κάποιος έκανε την γκάφα να πει ότι η λέξη σαμοβάρια είχε αναγραμματιστεί στο τηλεγράφημα του ατζέντη) έκοβαν με μανιά ιβίσκους και φιστίκια από τα οπωροφόρα δέντρα. Μ' ένα αόρατο παράγγελμα διονυσιακής προέλευσης ρίχτηκαν όλοι σ' έναν ξέ-

φρενο χορό που ονομάζεται kurva ή αλλιώς γαϊτάνι, μια κωμική χορογραφία της οποίας τα ουρλιαχτά (έτσι ερεθισμένος κι αναψοκοκκινισμένος που ήταν ο Βιν και με το τριανταφυλλί χαρτονόμισμα του πρίγκιπα Ν. στην τσέπη) παραλίγο να γίνουν αιτία να πέσει απ' το κάθισμά του.

Η καρδιά του έχασε έναν χτύπο και ποτέ δεν μετάνιωσε για την ωραία απώλεια, καθώς εκείνη ορμούσε ξαναμμένη και συνεπαρμένη, ντυμένη στα ροζ, μέσα στο περιβόλι εισπράττοντας τώρα τα απανωτά χειροκροτήματα των κλακαδόρων που χαιρετούσαν καθισμένοι τη στιγμιαία αποχώρηση των ηλίθιων μα ζωηρόχρωμων φιγκιράν από τη Λυάσκα – ή την Ιβερία. Η συνάντησή της με τον βαρόνο ντ' Ο., που ξεπρόβαλε από έναν πλαϊνό διάδρομο (κουίντα) με πράσινο φράκο και σπιρούνια, έκανε τον Ντέμον να χάσει λίγο την αίσθηση της πραγματικότητας – τόσο τον είχε συνεπάρει αυτή η στιγμιαία άβυσσος της απόλυτης πραγματικότητας ανάμεσα σε δυο χυδαίες αναλαμπές κατασκευασμένης ζωής. Χωρίς να περιμένει το τέλος της σκηνής, βγήκε βιαστικά από το θέατρο μέσα στην τσουχτερή κρυστάλλινη νύχτα ενώ οι νιφάδες έπεφταν σαν άστρα στολίζοντας το ψηλό του καπέλο, καθώς κατευθυνόταν προς το σπίτι του, ένα τετράγωνο πιο κάτω για να προλάβει να δώσει οδηγίες να ετοιμαστεί ένα εκλεκτό δείπνο. Την ώρα που πήγαινε να πάρει τη νέα του κατάκτηση με το κουδουνιστό του έλκηθρο, το μπαλέτο της τελευταίας πράξης με τους Καυκάσιους στρατηγούς και τις μεταμορφωμένες σταχτοπούτες είχε λήξει απότομα· και ο βαρόνος ντ' Ο., με μαύρο φράκο τώρα και λευκά γάντια, γονάτιζε στη μέση μιας άδειας σκηνής κρατώντας το κρυστάλλινο γοβάκι που η άστατη κυρά του είχε αφήσει όταν απέρριπτε τις καθυστερημένες του προτάσεις. Οι άνθρωποι της κλάκας είχαν αρχίσει να κουράζονται και να κοιτάζουν τα ρολόγια τους όταν η Μαρίνα με μια μαύρη κάπα γλιστρούσε μέσα στην αγκαλιά του Ντέμον και στο λευκό του έλκηθρο.

Διασκέδασαν και ταξίδεψαν, και μάλωσαν και πέταξαν πάλι ο ένας στην αγκαλιά του άλλου. Όταν ήρθε ο επόμενος χειμώνας, εκείνος άρχισε να υποπτεύεται ότι δεν του ήταν πιστή, αλλά δεν μπορούσε να εντοπίσει τον αντίζηλο. Στα μέσα του Μαρτίου, σ'

ένα γεύμα εργασίας με έναν ειδικό τεχνοκρίτη, έναν βολικό, ξερακιανό, ευχάριστο ανθρωπάκο με μια παλιομοδίτικη βελάδα, ο Ντέμον στερέωσε καλά το μονόκλ του στρίβοντάς το, άνοιξε μια ειδική θήκη και βγάζοντας ένα έργο μικρών διαστάσεων και μεικτής τεχνικής είπε ότι πίστευε (στην ουσία δεν είχε καμιά αμφιβολία, ήθελε όμως να θαυμάζουν οι άλλοι τη σιγουριά του) ότι ήταν ένα άγνωστο προϊόν της λεπτής-τρυφερής τέχνης του Παρμιτζάνο. Απεικόνιζε μια γυμνή κοπέλα μ' ένα μήλο που θύμιζε ροδάκινο μέσα στη χούφτα του μισοσηκωμένου χεριού της, γερμένη πλάγια πάνω σ' ένα στήριγμα στολισμένο με γιρλάντες από πρωινές καμπανούλες, και ήταν για κείνον που την ανακάλυψε ακόμη πιο ελκυστική γιατί θύμιζε τη Μαρίνα τότε που την είχε βγάλει από το μπάνιο το κουδούνισμα του τηλεφώνου και σκαλωμένη στο μπράτσο μιας πολυθρόνας κουκούλωσε το ακουστικό και ρώτησε τον εραστή της κάτι που εκείνος δεν μπόρεσε να πιάσει γιατί ο θόρυβος του μπάνιου έπνιγε το ψιθύρισμά της. Ο βαρόνος ντ' Όνσκυ δεν είχε παρά να ρίξει μια ματιά σ' εκείνον τον σηκωμένο ώμο και σε μερικά σκωληκοειδή ανάλαφρα βλαστάρια που τον πλαισίωσαν για να επιβεβαιώσει την άποψη του Ντέμον. Ο ντ' Όνσκυ είχε τη φήμη ότι δεν εκδήλωνε ποτέ την παραμικρή αισθητική συγκίνηση ούτε στο αντίκρισμα του θαυμαστότερου αριστουργήματος, τη φορά αυτή, όμως, άφησε κατά μέρος τον μεγεθυντικό φακό του, σαν να ήταν μια μάσκα, κι άφησε την απροσποίητη ματιά του να χαϊδέψει το βελουδένιο μήλο και τα τορνευτά και χνουδωτά μέρη της γυμνής κοπέλας, μ' ένα χαμόγελο εγκεφαλικής απόλαυσης. Σκόπευε μήπως ο κ. Βιν να του πουλήσει το έργο εδώ και τώρα; Παρακαλώ, κ. Βιν. Ο κ. Βιν δεν είχε κανέναν τέτοιο σκοπό. Ο Σκόνκυ (ένα μονόπλευρο παρατσούκλι) θα πρέπει να αρκестεί στην ευχαρίστηση της υπέροχης σκέψης ότι, τουλάχιστον για σήμερα, ο ίδιος και ο τυχερός κτήτωρ ήταν οι μοναδικοί άνθρωποι που το θαυμάσανε en connaissance de cause (ξέροντας την αιτία). Ξαναμπήκε στην ειδική του θήκη: όταν όμως ο ντ' Ο. τελείωσε και το τέταρτο κονιάκ του, παρακάλεσε για μια ύστατη κλεφτή ματιά. Και οι δύο άνδρες ήταν λίγο μεθυσμένοι και ο Ντέμον αναρωτήθηκε μυστικά κατά πόσο η μάλλον κοινή ομοιότητα εκεί-

νου του παραδείσιου πλάσματος με μια νεαρή ηθοποιό την οποία ο καλεσμένος του είχε αναμφίβολα δει στη σκηνή ή στο *Ευγένιος και Λάρα* ή στο *Ελεονόρα Ρέιβεν* (που και τα δυο είχαν χτυπηθεί ανελέητα από έναν «αισχρά αδιάφθορο» νεαρό κριτικό), έπρεπε ή μπορούσε να σχολιαστεί. Δεν μπορούσε: τέτοιες νύμφες πράγματι είναι φυσικό να μοιάζουν μεταξύ τους, εξαιτίας της διαύγειας των στοιχείων τους αφού και οι ομοιότητες των νεαρών σταγόνων δεν είναι παρά μουρμουρητά φυσικής αθωότητας και διαφορούμενοι καθρέφτες, αυτό είναι το καπέλο μου, το δικό του είναι παλιότερο, έχουμε όμως και οι δυο τον ίδιο Λονδρέζο καπελά.

Την επομένη ο Ντέμον έπαιρνε το τσάι του στο ξενοδοχείο της αρεσκείας του παρέα με μια κυρία από τη Βοημία την οποία πρώτη φορά έβλεπε και δεν επρόκειτο να ξαναδεί ποτέ (επιθυμούσε να της δώσει ορισμένες συστάσεις για κάποια θέση στο τμήμα Γυαλιού, Ψαριών και Λουλουδιών ενός μουσείου της Βοστόνης), όταν ξάφνου εκείνη διέκοψε την πολυλογία της για να δείξει τη Μαρίνα και την Άκουα που ανέκφραστες και λικνιστές διέσχιζαν την αίθουσα, με το μελαγχολικό βλέμμα της μόδας και με γαλαζωπές γούνες, παρέα με τον Νταν Βιν σέρνοντας πίσω τους κι ένα ντάκελ, και είπε:

«Περίεργο, πόσο αυτή η φοβερή ηθοποιός μοιάζει με την *Εύα* στο κλειψυδρόφωνο, τον πασίγνωστο πίνακα του Παρμιτζάνο».

«Κάθε άλλο παρά πασίγνωστος είναι!» είπε ήρεμα ο Ντέμον («και δεν μπορεί να τον έχεις δει εσύ. Δεν σε ζηλεύω») πρόσθεσε: «ο αφελής άσχετος που συνειδητοποιεί ότι έχει πατήσει μέσα στη λάσπη μιας ξένης ζωής πρέπει να δοκιμάζει ένα έντονο αίσθημα ναυτίας. Πήρες αυτή την κουτσομπολίστικη πληροφορία απευθείας από κάποιον τύπο που ονομάζεται ντ' Όνσκυ ή μέσω ενός φίλου ή φίλου του φίλου του;»

«Από έναν φίλο του» απάντησε η κυρία από τη Βοημία.

Μετά την ανάκριση στα μπουντρούμια του Ντέμον, η Μαρίνα ύφανε γελώντας έναν γραφικό ιστό από ψέματα. Ύστερα έσπασε και ομολόγησε. Ορκίστηκε ότι όλα είχαν τελειώσει: ότι ο βαρόνος, σωματικό ράκος και πνευματικός Σαμουράι, είχε φύγει για πάντα στην Ιαπωνία. Από μια πιο έγκυρη πηγή, ο Ντέμον έμαθε

ότι ο αληθινός προορισμός του Σαμουράι ήταν το κομψό μικρό Βατικανό, και συγκεκριμένα μια ρωμαϊκή λουτρόπολη, απ' όπου επρόκειτο να επιστρέψει στο Άαρντβαρκ²³ της Μάσα σε καμιά εβδομάδα περίπου. Εφόσον ο φρόνιμος Βιν προτιμούσε να σκοτώσει τον άνθρωπό του στην Ευρώπη (γιατί έλεγαν ότι ο υπέργηρος μα ακαταπόνητος Γκαμάλιελ²⁴ έκανε ό,τι μπορούσε για να εμποδίσει τις μονομαχίες στο Δυτικό Ημισφαίριο – μια φενάκη ή ιδεαλιστικό στιγμιαίο καπρίτσιο του Προέδρου, γιατί τίποτα τελικά δεν επρόκειτο να βγει απ' αυτό), ο Ντέμον νοίκιασε το ταχύτερο διαθέσιμο πετρολοπλάνο και πέτυχε τον βαρόνο (που έμοιαζε να είναι σε μεγάλη φόρμα) στη Νίκαια, τον είδε να μπαίνει στο βιβλιοπωλείο του Γκούντερ, μπήκε πίσω του και παρουσία του ατάραχου και μάλλον βαριεστημένου βιβλιοπώλη, χτύπησε τον κατάπληκτο βαρόνο στο πρόσωπο μ' ένα μαβί γάντι. Η πρόκληση έγινε δεκτή: επιλέχτηκαν δύο ντόπιοι μάρτυρες, ο βαρόνος προτίμησε σπαθιά· κι αφού μια καθόλου ευκαταφρόνητη ποσότητα καλού αίματος (πολωνικού και ιρλανδικού – ένα είδος αμερικάνικου Γκόρου Μέρυ, στη διάλεκτο των μπαρ) πιτσίλισε δύο τριχωτούς αστραγάλους, την κατάλευκη πεντακάθαρη βεράντα, τα σκαλοπάτια που οδηγούσαν πίσω στον περιφραγμένο κήπο –κατά μία διασκεδαστική αλληλουχία, με τον τρόπο του Ντάγκλας ντ' Αρτανιάν–, την ποδιά ενός γαλατά που περνούσε τυχαία και τα μανίκια των πουκαμίσων και των δύο μαρτύρων, του γοητευτικού κυρίου Παστρούιγ και του συνταγματάρχη Σεν Αλίν (ένα καλό κουμάσι)· οι εν λόγω κύριοι χώρισαν τους δυο λαχανιασμένους μονομάχους και ο Σκόνκυ πέθανε, όχι «από τα τραύματά του» (όπως διαδόθηκε με κακεντρέχεια) αλλά από μια γαγγραινώδη επιπλοκή στο σημείο του πιο επιπόλαιου από τα τραύματά του που ίσως να αυτομολύνθηκε, «ένα κεντρί στους βουβώνες», που του προκάλεσε πρόβλημα στο κυκλοφορικό. Μην μπορώντας ν' αντέξει ορισμένες χειρουργικές επεμβάσεις κατά τα δύο ή τρία χρόνια της παρατεινόμενης παραμονής του στο νοσοκομείο Άαρντβαρκ στη Βοστόνη – στην οποία συμπτωματικά και παντρεύτηκε το 1869 τη φίλη μας την κυρία από τη Βοημία, η οποία τώρα είναι υπεύθυνη των Κρυστάλλων Μπιότα στο τοπικό μουσείο.

Η Μαρίνα έφτασε στη Νίκαια λίγες μέρες μετά τη μονομαχία και εντόπισε τον Ντέμον κάτω στη Βίλα Αρμίνια του, και μέσα στην έκσταση της συμφιλιώσης κανέννας από τους δυο τους δε θυμήθηκε να πάρει αντισυλληπτικά μέτρα κι έτσι άρχισε η εξαιρετικά *interesnoe polozhenie* («οικογενειακή ακολουθία»), χωρίς την οποία, βέβαια, αυτές οι αγωνιώδεις σημειώσεις δεν θα είχαν περαστεί στο νήμα τους.

(Βαν, έχω εμπιστοσύνη στο γούστο και στο ταλέντο σου, όμως είμαστε άραγε τόσο βέβαιοι ότι θα 'πρεπε να επανερχόμαστε ολοένα και πιο ηδονικά σ' αυτόν τον διεφθαρμένο κόσμο που μπορεί τελικά να μην είχε υπάρξει παρά μόνο στη σφαίρα του ονείρου; Τι λες, Βαν; Σημείωση στο περιθώριο από το χέρι της Άντα, το 1965· διαγραμμένη με το μετέπειτα τρεμάμενο χέρι της.)

Αυτό το στάδιο της απερισκεψίας δεν ήταν το τελευταίο, αλλά το πιο σύντομο –υπόθεση τεσσάρων ή πέντε ημερών–, τη συγχώρεσε· τη λάτρευε. 'Ηθελε πάρα πολύ να την παντρευτεί – με την προϋπόθεση ότι θα παρατούσε τη θεατρική της «καριέρα» αμέσως. Καταδίκασε τη μετριότητα του ταλέντου της και τη χυδαιότητα του κύκλου της, κι εκείνη ωρυόταν ότι δεν ήταν παρά ένας άξεστος κι ένα σκέτο τέρας. Στις 10 Απριλίου ήδη τον περιποιόταν η Άκουα, ενώ η Μαρίνα είχε πετάξει πίσω στις πρόβες της *Lucile*, που ήταν, δυστυχώς, ακόμα ένα φριχτό δράμα που βιάδιζε σταθερά για μια ακόμα αποτυχία στη θεατρική αίθουσα της Λαντόρ.

«Αντίο. Ίσως είναι καλύτερα έτσι!» έγραφε ο Ντέμον στη Μαρίνα στα μέσα του Απριλίου του 1869 (αυτή η επιστολή μπορεί να ήταν είτε ένα αντίγραφο με τον καλλιγραφικό του χαρακτήρα είτε το πρωτότυπο που δεν ταχυδρομήθηκε), «όποια ευδαιμονία και να περίμενε τη συζυγική μας ζωή, μια εικόνα δεν θα ξεχάσω και δεν θα συγχωρήσω ποτέ. Ας το πάρει το ποτάμι, αγαπητή μου, άσε με να σου το επαναλάβω με τον τρόπο που μπορεί να εκτιμήσει μια θεατρίνα. Είχες πάει στη Βοστόνη να δεις μια γριά θεία σου –το γνωστό κλισέ, ας το πάρουμε γι' αλήθεια για την ώρα– κι εγώ είχα πάει στο ράντσο της θείας μου κοντά στη Λολίτα του Τέξας.²⁵ Ένα πρωί του Φεβρουαρίου (γύρω στο μεσημέρι chez

vous) τηλεφώνησα νωρίς στο ξενοδοχείο σου από έναν θάλαμο του δρόμου –από ολοκάρθο κρύσταλλο με εμφανή ακόμη τα ίχνη των δακρύων μιας τρομακτικής καταιγίδας– για να σου ζητήσω να πετάξεις μεμιάς κοντά μου, διότι εγώ, ο Ντέμον, κροταλίζοντας τα τσακισμένα μου φτερά και αναθεματίζοντας το αυτόματο ντορόφωνο, δεν μπορούσα να ζήσω χωρίς εσένα, και διότι επιθυμούσα να δεις, χωμένη στην αγκαλιά μου, τα σαστισμένα αγριολούλουδα της ερήμου που έβγαλε η βροχή. Η φωνή σου ήταν απόμακρη αλλά γλυκιά: είπες ότι ήσουν με την περιβολή της Εύας, περίμενε λίγο να ρίξω επάνω μου ένα penyuar.²⁶ Αντί γι' αυτό, σκεπάζοντας το ακουστικό, μίλησες – υποθέτω στον άντρα με τον οποίο είχες περάσει τη νύχτα σου και τον οποίο ευχαρίστως θα είχα ξαποστείλει αν δεν ήμουν τόσο πρόθυμος να τον ευνοήσω. Λοιπόν, εκείνο ήταν το προσχέδιο ενός νεαρού ζωγράφου στην Πάρμα του δέκατου έκτου αιώνα για τη νωπογραφία του δικού μας πεπρωμένου, μέσα σε μια προφητική καταληψία και συμπίπτει, εκτός από το μήλο της τρομερής γνώσης, και με την εικόνα που επαναλαμβάνεται μέσα στον νου δύο ανδρών. Και, επ' ευκαιρία, η καμαριέρα σου που το 'σκασε, βρέθηκε από την αστυνομία μέσα σ' ένα πορνείο και θα σου έρθει ατμοπλοϊκώς μόλις παστωθεί ικανοποιητικά με ιώδιο».

3

Οι λεπτομέρειες της Μ καταστροφής (και δεν εννοώ των Ευγενών) στα μέσα ακριβώς του περασμένου αιώνα, που είχε την ιδιότητα απόρροια να προκαλέσει και να καταραστεί την έννοια της «Τέρρα», ιστορικά είναι υπερβολικά γνωστές και θεωρητικά υπερβολικά αισχρές για να αναπτυχθούν μακροσκελώς μέσα σ' ένα βιβλίο που απευθύνεται σε νεαρούς κι ανήξερους και όχι σε σοβαροφάνεις και μαχαρίτες.

Βέβαια, σήμερα, ούτε λίγο ούτε πολύ, κι αφού έχουν διαβεί σημαντικότερα αντι-Μ χρόνια αντιδραστικών παραπλανήσεων, και οι στιλπνές μας μηχανούλες, ο Φαραγκό²⁷ να τις ευλογεί, βουίζουν

πάλι με τον τρόπο που βουίζαν και κατά το πρώτο ήμισυ του δέκατου ένατου αιώνα, η γεωγραφική και μόνο άποψη του θέματος έχει και την αποζημιωτικά κωμική της πλευρά, όπως εκείνα τα επιθέματα μπρούντζινης μαρκετερί και τα μπρικ-α-Μπραχ²⁸ και τα φριχτά επιχρυσωμένα αντικείμενα που οι πρόγονοί μας ονόμαζαν «τέχνη». Διότι, πραγματικά, κανείς δεν μπορεί ν' αρνηθεί την παρουσία κάτι ιδιαίτερα γελοίου στους ίδιους τους σχηματισμούς που φιλοδοξούσαν υπεροπτικά να αντιπροσωπεύσουν τον ποικιλόχρωμο χάρτη της «Τέρρα». Ved' («έτσι δεν είναι;») δεν είναι ξεκαρδιστικό να φαντάζεται κανείς ότι η «Ρωσία» αντί να είναι ένα παλαιικό γραφικό συνώνυμο της Εστοτίας, της αμερικανικής εκείνης επαρχίας που εκτείνεται από τον Αρκτικό κι όχι πια κακόβουλο παράλληλο μέχρι τις κυρίως Ηνωμένες Πολιτείες, είχε στην Τέρρα το όνομα μιας χώρας που μεταφέρθηκε θαρρείς με κάποιον ταχυδακτυλουργικό κόλπο της ξηράς διασχίζοντας την τάφρο ενός ντουμπλαρισμένου ωκεανού, στο αντικρινό ημισφαίριο όπου και απλώθηκε καλύπτοντας όλη τη σημερινή Ταρταρία, από την Κουρλάνδη ως τις Κουρίλες. Αν όμως (ακόμα πιο απίθανο), σύμφωνα με τη μορφολογική διάταξη της Τέρρα, η Αμερωσία του Άμπραχαμ Μίλτωνα είχε χωριστεί στα συστατικά της –σε χειροπιαστό νερό και πάγο– χωρίζοντας τις πολιτικές μάλλον παρά ποιητικές έννοιες Αμερικής και Ρωσίας, μια πιο περιπεπλεγμένη και ακόμη πιο απαράδεκτη ασυμφωνία θα ήταν δυνατό να προκύψει χρόνο με τον χρόνο, όχι μόνο γιατί η ιστορία του κάθε αμαλγάματος δεν ταίριαζε απόλυτα με την ιστορία του κάθε συστατικού της, ως προς τη συνοχή του, αλλά επειδή ένα χάσμα περίπου εκατό χρόνων ούτως ή άλλως παρεμβαλλόταν ανάμεσα στις δύο γαίες· ένα χάσμα σημαδεμένο από μια παράξενη σύγκυση κατευθυντήριων σημάτων στις διασταυρώσεις, κατά την πορεία του χρόνου, καθώς δεν υπήρχε ανταπόκριση μεταξύ αυτών-που-δεν-υπάρχουν-πια του ενός κόσμου και αυτών-που-ακόμα-δεν-ήρθαν του άλλου. Εκτός από πολλά άλλα, ήταν υπεύθυνη και αυτή η «επιστημονικά ασύλληπτη» συγκλίνουσα τώσων αποκλίσεων ώστε ορισμένα μυαλά bien rangés²⁹ (που δεν είχαν την τάση να ξορκίζουν ξωτικά) απορρίπτανε την Τέρρα θεωρώντας την καπρίτσιο

και όραμα, και ορισμένα ταραγμένα μυαλά (έτοιμα να ριχτούν σε οποιαδήποτε άβυσσο) τη δέχονταν σαν στήριγμα και σύμβολο του ίδιου τους του παραλογισμού.

Όπως θα ανακάλυπτε και ο ίδιος ο Βαν Βιν, τον καιρό της παθιασμένης έρευνάς του για την τερρολογία (τον τότε κλάδο της ψυχιατρικής), ακόμη και οι πιο βαθείς στοχαστές, οι αγιότεροι φιλόσοφοι, ο Πάαρ του Τσούζ και ο Τζάπατερ του Άαρντβαρκ, ήταν συγκινησιακά διχασμένοι ως προς την αντιμετώπιση μιας ενδεχόμενης ύπαρξης ενός «παραμορφωτικού καθρέφτη μιας παραμορφωμένης γης», όπως τόσο πετυχημένα ηχητικά το είχε θέσει ένας επιστήμονας που επιθυμεί να μείνει ανώνυμος. (Χμ! Κβέρι-κβέρι, όπως συνήθιζε να λέει η καημένη η Mlle L.³⁰ στον Γκαβρόνσκυ. Με τον γραφικό χαρακτήρα της Άντα.)

Υπήρχαν εκείνοι που υποστήριζαν ότι οι αποκλίσεις και οι λανθασμένες χρονικές συμπτώσεις ανάμεσα στους δύο κόσμους ήταν αναρίθμητες και τόσο βαθιά συνυφασμένες με το νηματόδεμα των διαδοχικών γεγονότων – ας μη μιαίνουμε με τετριμμένες φαντασιώσεις τη θεωρία της ουσιαστικής ομοιότητας και υπήρχαν κι εκείνοι που ισχυρίζονταν ότι οι ανομοιότητες επιβεβαίωναν τη ζωντανή οργανική πραγματικότητα του άλλου κόσμου· ότι μια τέλεια αντιστοιχία θα μπορούσε μάλλον να υποδηλώνει ένα αδιερεύνητο κατοπτρικό φαινόμενο και ότι δύο παρτίδες σκάκι με απaráλλαχτα ανοίγματα και τελικές κινήσεις μπορούν να διακλαδιστούν σ' έναν άπειρο αριθμό παραλλαγών, πάνω σε μία σκακιέρα και μέσα σε δύο εγκεφάλους, σε οποιοδήποτε μεσαίο στάδιο της αμετάκλητης συγκλίνουσας της ανάπτυξής τους.

Ο ταπεινός αφηγητής έχει χρέος να τα ξαναθυμίσει όλ' αυτά στον αναγνώστη γιατί τον Απρίλιο (τον αγαπημένο μου μήνα) του 1869 (μια καθόλου αξιομνημόνευτη χρονολογία), την ημέρα της γιορτής του Αγίου Γεωργίου (κατά τα δακρύβρεχτα απομνημονεύματα της Mlle Larivière³¹), ο Ντέμον Βιν παντρεύτηκε την Άκουα Βιν από πείσμα και οίκτο· μια καθόλου ασυνήθιστη ένωση.

Τίποτ' άλλο πιο πιπεράτο; Η Μαρίνα, από μια ιδιόρρυθμη μεταοδοξία, συνήθιζε να δηλώνει στο κρεβάτι ότι οι αισθήσεις του Ντέμον θα έπρεπε να είχαν επηρεαστεί από κάποια περίεργα αιμο-

μικτική (όποια κι αν ήταν η σημασία αυτού του όρου) ηδονή (με τη γαλλική έννοια της λέξης plaisir η οποία ενισχύει το συμπληρωματικό βιμπράτο της σπονδυλικής στήλης), όταν χάιδευε και χαιρότανε και διέσχιζε και βεβήλωνε τη σάρκα (une chair) που ήταν και της γυναίκας του και της ερωμένης του, τις ανάμεικτες και ακτινοβόλες χάρες δίδυμων νεράιδων, μιας ακουαμαρίνας μονής και ταυτόχρονα διπλής – ένας αντικατοπτρισμός σε εμιράτο, ένα γονιμοποιημένο πετράδι, ένα όργιο επιθηλιακών παρηγήσεων.

Στην πραγματικότητα, η Άκουα ήταν πιο άσχημη και πιο αργόστροφη από τη Μαρίνα. Τα δεκατέσσερα μίζερα χρόνια της συζυγικής της ζωής δεν ήταν παρά μια διακεκομμένη σειρά από σταθερά αυξανόμενες επισκέψεις σε σανατόρια. Ένας μικρός χάρτης, από το ευρωπαϊκό τμήμα της Βρετανικής Κοινοπολιτείας –ας πούμε από τη Σκοτο-Σκανδιναβία ως τη Ριβιέρα, το Άλταρ και την Παλερμοντόβια– καθώς επίσης και το μεγαλύτερο τμήμα των ΗΠΑ, από την Εστοτία και την Καναδία ως την Αργεντινή, θα μπορούσε να είχε καλυφθεί σχεδόν με καρφίτωμα χάρτινες σημαϊούλες ερυθρού σταυρού σημειώνοντας τους καταυλισμούς της Άκουα στον Πόλεμο των Κόσμων της. Σχεδίαζε κι εκείνη κάποτε να ψάξει να βρει κάποια τρίμματα υγείας (λίγο γκριζο, παρακαλώ, αντί για το συμπαγές μαύρο) σε τέτοια αγγλοαμερικανικά προτεκτοράτα όπως τα Βαλκάνια και οι Ινδίες, και ίσως να δοκίμαζε να πάει και στις δύο νότιες ηπείρους που ευδοκιμούν κάτω από την αδιαίρετη κυριαρχία μας. Βέβαια, η Ταρταρία, μια ανεξάρτητη κόλαση, η οποία εκείνον τον καιρό εκτεινόταν από τη Βαλτική και τη Μαύρη Θάλασσα ως τον Ειρηνικό, ήταν τουριστικά απροσπέλαστη, αν και η Γιάλτα και η Αλτάιν Ταφ ηχούσαν παράξενα ελκυστικές... Ο πραγματικός προορισμός της όμως ήταν η Τέρρα η Υπέροχη και εκεί είχε την πεποίθηση ότι θα πετούσε –πάνω σε πλατιές φτερούγες λιμπελούλας– όταν θα πέθαινε. Τα φουκαριάρικα γραμματάκια από τους οίκους της τρέλας προς τον σύζυγό της πολλές φορές είχαν την υπογραφή: Madame Shchemyashchikh-Zvukov («Ήχοι μιας Σχισμένης Καρδιάς»).

Ύστερα από την πρώτη της μάχη με την παραφροσύνη στο Εξάν Βαλαί, επέστρεψε στην Αμερική, κι ένιωθε μεγάλη κατάπτωση

τον καιρό που θήλαζε τον Βαν μια πολύ νέα κι ευαίσθητη παραμάννα, σχεδόν παιδί, η Ρούμπυ Μπλάκ,³² γεννημένη μαύρη, που επίσης θα τρελαινόταν: γιατί μόλις κάθε τρυφερό, κάθε αδύναμο πλάσμα ερχόταν σε στενή επαφή μαζί του (όπως αργότερα η Λουσέτ,³³ για να δώσουμε έν' άλλο παράδειγμα), ήταν προορισμένο να γνωρίσει την αγωνία και την καταστροφή, εκτός κι αν είχε ενισχυθεί από κάποιο απόσταγμα του δαιμόνιου αίματος του πατέρα του.

Η Άκουα δεν είχε ακόμη καλά καλά πατήσει τα είκοσι, όταν η μυστικοπάθεια του χαρακτήρα της άρχισε να αποκαλύπτει μια αρρωστημένη κλίση. Χρονολογικά, το αρχικό στάδιο της φρενοβλάβειάς της συμπίπτει με την πρώτη δεκαετία της Μεγάλης Αποκάλυψης, και μολονότι θα μπορούσε να είχε βρει εξίσου εύκολα ένα άλλο θέμα για τις παραισθήσεις της, οι στατιστικές δείχνουν ότι η Μεγάλη, και για μερικούς Ανυπόφορη, Αποκάλυψη είχε προκαλέσει στον κόσμο περισσότερη τρέλα απ' όση είχε πετύχει η υπερβολική τριβή με τη θρησκεία τον Μεσαίωνα.

Μια Αποκάλυψη μπορεί ν' αποδειχτεί πιο επικίνδυνη από μια Επανάσταση. Τα αρρωστημένα μυαλά ταύτιζαν την έννοια ενός πλανήτη Τέρρα με την έννοια ενός άλλου κόσμου, κι αυτός ο «Άλλος Κόσμος» συγγεόταν όχι μόνο με τον «Επόμενο Κόσμο» αλλά και με τον Πραγματικό Κόσμο μέσα και πέρα από μας. Οι δικοί μας γητευτές, οι δικοί μας δαίμονες είναι ευγενικά ιριδίζοντα πλάσματα με διάφανα αστραφτερά νύχια και φτερούγες που πλαταγίζουν μεγαλόπρεπα· στα χίλια εννιακόσια εξήντα όμως, οι Νέοι Πιστοί επέβαλαν το όραμα μιας σφαίρας όπου οι εκλεκτοί μας φίλοι είχαν εξαθλιωθεί τελείως, δεν είχαν καταλήξει παρά να γίνουν μοχθηρά τέρατα, απεχθείς βελζεβούληδες, με μαύρους όρχεις σαρκοφάγων και φαρμακερά δόντια φιδιών, βωμολόχοι και βασιανιστές γυναικείων ψυχών· ενώ στην αντίθετη πλευρά της συμπαντικής λωρίδας μια αγλή εν είδει ουράνιου τόξου από αγγελικά πλάσματα, οι κάτοικοι της γλυκιάς Τέρρα, ανασκεύαζαν όλους τους πολυκαιρισμένους μα ακόμα κραταιούς μύθους των παλιών δοξασιών, με όλες τις κακοφωνίες – όλων των θεοτήτων και των αγίων που εκκολάφθηκαν στα έλη αυτού του κόσμου που μας είναι επαρκής – διασκευασμένες για μελωδίο.

Επαρκής για τους δικούς σου στόχους, Βαν, entendons-nous³⁴ (σημείωση στο περιθώριο).

Η δύστυχη Άκουα που οι φαντασιώσεις της παρασύρονταν από κάθε εκκεντρικότητα, κάθε παραξενιά και κάθε είδος κηρύγματος και χριστιανικότητας, οραματιζόταν έντονα έναν μικρό παράδεισο υμνωδών, μια μελλοντική Αμερική με αλαβάστρινα κτίρια εκατό ορόφων που θα έμοιαζαν με ένα ωραίο κατάστημα επίπλων με στοιβαγμένες πλάι πλάι κατάλευκες ψηλές ιματιοθήκες και κοντότερα ψυγεία· έβλεπε γιγάντιους ιπτάμενους καρχαρίες με λοξά μάτια που έκαναν μόλις μια νύχτα για να μεταφέρουν προσκυνητές διασχίζοντας, εν μέσω μαύρων αιθέρων, μια ολόκληρη ήπειρο από τη σκοτεινή ως την απαστράπτουσα θάλασσα, πριν ξανακουστεί ο βόμβος τους στο Σιάττλ ή στο Γουόρκ. Άκουγε μαγικά μουσικά κουτιά να μιλούν και να τραγουδούν, να σκιαγραφούν τον τρόπο της σκέψης, να εμψυχώνουν το κορίτσι του ασανσέρ, να ροβολούν με τον ανθρακωρύχο, να εξυμνούν την ωραιότητα και την ευσέβεια της Παρθένου και της Αφροδίτης στα δώματα των φτωχών και μοναχικών. Η ακατονόμαστη μαγνητική δύναμη που οι μοχθηροί νομοθέτες αυτής της άθλιας χώρας έχουν αποκηρύξει – α, παντού, και στην Εστοτία και στην Καναδία, στη «γερμανική» Μαρκ Κεννενζί, όπως και στη «σουηδική» Μανιτομπόγκαν, στο εργαστήριο των κοκκινοντυμένων Γιουκονέτς όπως και στην κουζίνα της κοκκινομαντιλοδεμένης Λυασκάνκα, και στη «γαλλική» Εστοτία, απ' το Μπρα ντ' Ορ ως τη Λαντόρ – και σύντομα και απ' άκρη σ' άκρη, και στις δύο Αμερικές μας, και σ' όλες τις περιοχές των άλλων σαστισμένων μας ηπείρων–, στην Τέρρα ήταν κάτι τόσο ελεύθερο και διαδεδομένο σαν τον αέρα και το νερό, σαν τη βίβλο και τη σκούπα. Δυο-τρεις αιώνες νωρίτερα δεν θα ήταν παρά άλλη μια μάγισσα υποψήφια για την πυρά.

Στα αλλοπρόσαλλα χρόνια των σπουδών της, η Άκουα είχε αφήσει το Μπράουν Χιλ, κολέγιο της μόδας που είχε ιδρύσει ένας από τους λιγότερο ευυπόληπτους προγόνους της, για να αναμειχθεί –όπως ήτανε επίσης της μόδας– σε κάποιο πρόγραμμα Κοινωνικής Ανάπτυξης στις Severniya Territorii. Οργάνωσε, με την πολύτιμη βοήθεια του Μίλτωνα Άμπραχαμ, ένα «Δωρεάν Φαρ-

μακείο» στο Μπελοκόνσκι, κι εκεί ερωτεύτηκε παράφορα έναν παντρεμένο, ο οποίος μετά από ένα καλοκαίρι νεόπλουτου πάθους που της πρόσφερε στην γκαρσονιέρα του στο Κάμπινγκ Φορντ, προτίμησε να την εγκαταλείψει παρά να διακινδυνεύσει την κοινωνική του θέση μέσα σε μια βάρβαρη πόλη όπου οι επιχειρηματίες έπαιζαν («γκολφ») τις Κυριακές κι ανήκαν σε «στοές». Στην περίπτωση της, όπως και άλλων δυστυχημένων, η κατά προσέγγιση διάγνωση της φριχτής ασθένειας έδειξε κάτι σαν «προχωρημένη μορφή μυστικιστικής μανίας σε συνδυασμό με υπαρξιακή αστάθεια» (δηλαδή καθαρή τρέλα) που της εμφανιζόταν με διαβαθμίσεις, με διαλείμματα εκστασιαστικής γαλήνης, με λανθάνουσες περιόδους άκρας υγείας, με αιφνίδια όνειρα αιωνιότητας-βεβαιότητας που γίνονταν όλο και πιο σπάνια και σύντομα.

Το 1883, ύστερα από τον θάνατό της, ο Βαν λογάρισε ότι στην πορεία των δεκατριών χρόνων, μετρώντας κάθε υποτιθέμενη στιγμή παρουσίας, μετρώντας τις θλιβερές επισκέψεις της σε διάφορα νοσοκομεία, όπως και τις ξαφνικές θυελλώδεις εμφανίσεις της μέσα στη νύχτα (καβγαδίζοντας με τον άντρα της ή με τη λεπτεπίλεπτη αλλά εύστροφη Αγγλίδα γκουβερνάντα ενώ ανέβαινε τις σκάλες και την υποδεχόταν έξαλλα ο γηραιός appenzeller – και τελικά καταφέροντας να φτάσει στο παιδικό δωμάτιο, χωρίς περούκα, χωρίς παντόφλες, με ματωμένα νύχια), την είχε κυριολεκτικά δει ή είχε μείνει κοντά της, συνολικά, για μια χρονική περίοδο που η διάρκειά της μετά βίας ξεπερνούσε τη φυσιολογική κυοφορία του ανθρώπου.

Για την Άκουα, η ρόδινη απόμακρη Τέρρα δεν άργησε να καλυφθεί από μια δυσοίωνα καταχνιά. Η ψυχική της κατάρρευση πέρασε από ένα φάσμα φάσεων, το καθένα πιο εξουθενωτικό από το προηγούμενο· γιατί ο ανθρώπινος εγκέφαλος μπορεί να μεταβληθεί στον τελειότερο χώρο βασανιστηρίων απ' όλους όσους έχει ο ίδιος εφεύρει, καθιερώσει και χρησιμοποιήσει σε χιλιάδες χρόνια, σε χιλιάδες χώρες εις βάρος χιλιάδων πλασμάτων που ούρλιαζαν.

Απέκτησε μια νοσηρή ευαισθησία στη γλώσσα του νερού της βρύσης – που ηχεί καμιά φορά (περίπου σαν το αίμα πριν από την

έλευση του ύπνου) σαν ένα ψήγμα ανθρώπινου λόγου που μένει στ' αυτιά κάποιου όταν πλένει τα χέρια του μετά από διάφορα κοκτέιλ με ξένους. Μόλις αντιλήφθηκε για πρώτη φορά αυτή την άμεση, ανθεκτική και στην περίπτωση της μάλλον πρόθυμη και κοροϊδευτική αλλά στην ουσία σχεδόν αβλαβή επανάληψη της μιας ή της άλλης συνομιλίας, ένωσε να την ερεθίζει η σκέψη ότι εκείνη, η φτωχή Άκουα, ανακάλυψε τυχαία μια τόσο απλή μέθοδο εγγραφής και αναμετάδοσης του λόγου, ενώ οι τεχνολόγοι (οι ονομαζόμενοι αυγοκέφαλοι) σ' όλο τον κόσμο προσπαθούσαν να κάνουν κοινωνικά χρήσιμα και εμπορικά προσοδοφόρα τα υπερβολικά πολύπλοκα και ακόμμη πανάκριβα υδροδυναμικά τηλέφωνα και τις άλλες άθλιες συσκευές που επρόκειτο να αντικαταστήσουν εκείνες που είχαν πάει *k chertyam sobach'im* (στα ρωσικά «κατά διαόλου») με την κατάρρα ενός ασήμαντου «κορακιού». ³⁵ Σύντομα όμως, η τέλεια ρυθμικά μα λεκτικά μάλλον συγκεχυμένη φλυαρία των κρουνών άρχισε να απαιτεί μια υπερβολικά επίμονη προσήλωση. Η καθαρότητα της έκφρασης του τρεχούμενου νερού αυξανόταν ανάλογα με την ενόχληση που προκαλούσε. Μιλούσε μόλις εκείνη άκουγε ή απλώς παρατηρούσε: κάποιον που μιλούσε – όχι απαραίτητα στην ίδια – εκφραστικά και πειστικά, κάποιον με γρήγορη χαρακτηριστική φωνή, με πολύ προσωπικούς ή πολύ ξενικούς εκφραστικούς τόνους, τη λογοδιάρροια ενός συναρπαστικού αφηγητή σ' ένα φρικτό πάρτι ή τον μονότονο μονόλογο σ' ένα ανιαρό θεατρικό έργο, ή την ωραία φωνή του Βαν ή την απαγγελία ενός ποιήματος σε μια διάλεξη, ομορφιά μου, ³⁶ αγάπη μου, χαρά μου, αλλά κυρίως κάποιον πιο αυθόρμητο και *flou* ιταλικό στίχο, εκείνο, για παράδειγμα, το ποιηματάκι που απαγγέλθηκε άμεσα σε ρυθμικά χτυπήματα γονάτου και ανασήκωμα βλεφάρων, από έναν μισο-Ρώσο, μισοηλίθιο γερο-γιατρό, *doc, toc, ποιηματάκι, χαζουλάκι, ballatetta, deboletta... tu, voce sbigottita... spigotty e diavoletta... de lo cor dolente... con ballatetta va... va... della strutta, destruttamente... mente... mente...* ³⁷ σταμάτα αυτόν τον δίσκο, αλλιώς ο ξεναγός θα συνεχίσει τις περιγραφές ακριβώς όπως εκείνο το πρωί στη Φλωρεντία, μια ηλίθια αναθηματική στήλη, που είπε ότι στήθηκε εις μνήμην του «*elmo*» ³⁸ που πέ-

ταξε φύλλα όταν σύρανε απ' αυτόν τον βαρύ σαν πέτρα Άγ. Δία στο σκοτάδι που όλο πύκνωνε, πύκνωνε· ή εκείνη τη στρίγκλα στο Άρλιγκκτον που μιλούσε ακατάπαυστα στον σιωπηλό της σύζυγο καθώς οι κληματαριές απλώνονταν ακόμα και μέσα στην τρύπα (δεν μπορούν να σου το κάνουν αυτό, Τζακ Μπλοκ, πες τους το...). Το νερό της μπανιέρας ή του ντους ήταν πολύ Κάλιμπαν³⁹ για να μιλά ξεκάθαρα –ίσως έφταιγε και η υπερβολικά χυδαία ανυπομονησία του να εκτοξεύσει το θερμό του ρεύμα και να ξεφορτωθεί την κάψα της κολάσεως– και για ν' ασχολείται με φιλοκουβεντούλες. Μα οι γαργαλιστές βρυσούλες γίνονταν ολοένα και πιο φιλόδοξες κι όταν στο πρώτο «σπίτι» της άκουσε έναν από τους πιο μισητούς επισκέπτες-γιατρούς (εκείνον που είχε απαγγείλει Καβαλκάντι) να εξαπολύει τις φλύαρες μισητές οδηγίες του στα γερμανικά με ρωσική προφορά μέσα στον μισητό μπιντέ της, αποφάσισε να σταματήσει μια για πάντα ν' ανοίγει τις βρύσες.

Όμως, κι αυτή η φάση ήταν παροδική. Άλλα μαρτύρια αντικαταστήσανε τις συνονόματες⁴⁰ φλύαρες καταστολές της τόσο δραστικά ώστε όταν, κατά τη διάρκεια ενός διαλείμματος διαύγειας, πέτυχε να ανοίξει με το αδύναμο χεράκι της τη βρύση του νιπτήρα για να πιει νερό, η χλιαρή λέμφος απάντησε με το δικό της γλωσσικό ιδίωμα δίχως ίχνος κοροϊδίας ή μιμητισμού: Finito! Είχαν αρχίσει τώρα πια να σχηματίζονται απαλά αυλάκια μέσα στο μυαλό της (yamī, yamishchi), ανάμεσα στα όλο και πιο αμυδρά γλυπτά της σκέψης και του λογισμού, που φαινομενικά τη βασάνιζαν· ο ψυχικός πανικός και ο φυσικός πόνος ενώσανε τις μαύρες και ρουμπινιές δυνάμεις τους, ο ένας κάνοντάς την να προσεύχεται για υγεία κι ο άλλος να παρακαλεί να πεθάνει. Αντικείμενα φτιαγμένα από ανθρώπινα χέρια χάσανε τη σημασία τους ή της εμπνέανε τερατώδη υπονοούμενα· οι κρεμάστρες των ρούχων ήταν στ' αλήθεια ώμοι αποκεφαλισμένων Τελλουριανών, οι πτυχές μιας κουβέρτας που πέταξε από το κρεβάτι της την κοιτάζε θλιμμένα με χαλάζιο στο πεσμένο βλέφαρο και με απειλητική μομφή στο άμορφο στράβωμα ενός ωχρού χειλιού. Η προσπάθεια να κατανοήσει την πληροφορία που διαβιβάζεται σε όσους έχουν σώας τας φρένας από τους δείκτες ενός ρολογιού, αποδείχτηκε τόσο αδύνα-

τη όσο και το να προσπαθεί κανείς να καταλάβει τη γλώσσα των σημείων μιας μυστικής κοινωνίας ή την κινέζικη υμνωδία εκείνου του νεαρού σπουδαστή σε κιθάρα κάθε άλλο παρά κινέζικη, που τον είχε γνωρίσει όταν εκείνη ή η αδερφή της είχαν φέρει στον κόσμο ένα μελανιασμένο μωρό. Η τρέλα της όμως, η αυτής μεγαλειότητας η τρέλα της, ακόμα διατηρούσε την παθητική κοκεταρία μιας τρελής βασίλισσας! «Ξέρετε, γιατρέ, πιστεύω ότι σύντομα θα χρειαστώ γυαλιά, δεν ξέρω» (υπεροπτικό γελάκι), «απλώς δεν μπορώ να εξηγήσω τι μου λέει το ρολόι μου... Για τ' όνομα του Θεού, πείτε μου τι λέει. Α! Τέσσερις και μίση – μίση; Γιατί; Δεν πειράζει, δεν πειράζει. Το πείρα και το ζει είναι δίδυμα, εγώ έχω μια δίδυμη αδερφή κι έναν δίδυμο γιο! Ξέρω ότι θέλετε να εξετάσετε το εφήβαιό μου, το Χνουδωτό Αλπινικό Ρόδο στο δικό της άλμπουμ, που το είχε μαζέψει πριν από δέκα χρόνια» (δείχνοντας τα δέκα της δάχτυλα, εύθυμα, περήφανα, το δέκα είναι δέκα!).

Έπειτα, η αγωνία πήρε ανυπόφορες, συμπαγείς κι εφιαλτικές διαστάσεις, προκαλώντας ουρλιαχτά και εμετούς. Ήθελε (και της το επιτρέψανε, ας είναι ευλογημένος ο κουρέας του νοσοκομείου, ο Μπομπ Μπιν) να ξυρίσει τις σκούρες μπούκλες της σαν τις εγκοπές της ακουαμαρίνας, γιατί μεγάλωναν μέσα στο πορώδες κρανίο της και σγούραιναν από μέσα. Ζιγκ ζαγκ κομμάτια ουρανού ή τοίχου αποσχίζονταν, με όση προσοχή και να είχαν συναρμολογηθεί, το απρόσεχτο όμως τίναγμα του αγκώνα μιας νοσοκόμας πόσο εύκολα μπορεί να κλονίσει αυτά τα ανάλαφρα θραύσματα που μεταβλήθηκαν σε ακατανόητα κενά ασήμαντων αντικειμένων ή και το άλλο: που δεν μπορούσε να γυρίσει τα πλακίδια του Σκραμπλ από την άγραφη πλευρά τους γιατί ένας νοσοκόμος της είχε δέσει τα χέρια με τα μαύρα μάτια του Ντέμον. Τελικά όμως, ο πανικός και ο πόνος, σαν δυο παιδιά σε ζωηρό ανταγωνιστικό παιχνίδι, άφησαν ένα τελευταίο τσιριχτό γέλιο κι έτρεξαν μακριά για να πιαστούν στα χέρια πίσω από έναν θάμνο, όπως στην Άννα Καρένινα του κόμη Τολστόι, ένα μυθιστόρημα, κι έπειτα πάλι, για λίγο, πολύ λίγο, όλα ησύχασαν πάλι στο σπίτι και η μητέρα τους είχε το ίδιο βαφτιστικό όνομα μ' εκείνη.

Κάποτε η Άκουα πίστευε ότι ένα νεογέννητο αρσενικό παιδί

μισού χρόνου, ένα κατάπληκτο μικρό έμβρυο, ένα λαστιχένιο ψάρι που παρήγαγε στο μπάνιο της, σ' έναν lieu de naissance απλά σημειωμένο με Χ στα όνειρά της, αφού είχε κάνει σκι τελειώς κοριορτοποιημένο πάνω στον κομμένο κορμό ενός πεύκου, και το ξυρίσανε κατά κάποιον τρόπο και της το φέρανε στο NussHaus, με τις ευχές της αδερφής της, τυλιγμένο σε αιματοβαμμένα βαμβάκια, ολοζώντανο όμως και υγιέστατο, είχε γραφτεί στα μητρώα σαν Ιβάν Βιν. Άλλες στιγμές πάλι, είχε την πεποίθηση ότι το παιδί ήταν ένα εξώγαμο της αδερφής της που το έκανε κατά τη διάρκεια μιας εξαντλητικής, μολονότι πολύ ρομαντικής χιονοθύελλας σ' ένα ορεινό καταφύγιο στο Σεξ Ρουζ, όπου κάποιος Δόκτωρ Αλπάινερ, γενικός παθολόγος και λάτρης των γεντιανών, καθόταν σαν τη θεία πρόνοια, περιμένοντας πλάι σε μια πυρακτωμένη ολοπόρφυρη σόμπα να στεγνώσουν οι μπότες του. Κάποια σύγχυση ακολούθησε σε λιγότερο από δύο χρόνια (τον Σεπτέμβρη του 1871 – το ανθεκτικό μυαλό της συγκρατούσε ακόμη δωδεκάδες ημερομηνίες) όταν κατά την απόδραση από το επόμενο καταφύγιο της, φτάνοντας κακήν κακώς στην αλησμόνητη εξοχική έπαυλη του συζύγου της (μιμήσου έναν ξένο: «Signor Konductor, ay vant go Lago di Luga, hier geld») κι ενώ εκείνος χαιρόταν το μασάζ που του έκαναν στο σολάριουμ, επωφελήθηκε απ' αυτή την ευκαιρία, μπήκε ακροπατώντας στην πρώην κρεβατοκάμαρά τους – όπου και την περίμενε μια γλυκιά έκπληξη: το ταλκ της, σε μια μισογεμάτη γυάλα με την πολύχρωμη ετικέτα «Quelques fleurs», βρισκόταν ακόμα στο κομοδίνο της· η αγαπημένη της νυχτικιά στο χρώμα της φλόγας κειτόταν τσαλακωμένη πάνω στο χαλάκι του κρεβατιού. Για κείνη αυτό σήμαινε ότι μόνο ένας μαύρος εφιάλτης είχε σβήσει το γεγονός ότι εκείνη κοιμόταν συνεχώς μαζί με τον άντρα της – από κείνη την επέτειο των γενεθλίων του Σαίξπηρ, εκείνη την πρασινωπή βροχερή μέρα, για τον περισσότερο κόσμο όμως, αλίμονο, σήμαινε ότι η Μαρίνα (αφού παράτησε τη Μαρίνα ο Γκ. Α. Βρόνσκυ, ο κινηματογραφιστής, για κάποιο άλλο ροδομάγουλο Khristosik,⁴¹ όπως ονόμαζε όλες τις όμορφες στάρλετ), είχε συλλάβει, c'est bien le cas de le dire, τη φαεινή ιδέα να βάλει τον Ντέμον να χωρίσει την τρελή Άκουα και να παντρευτεί

τη Μαρίνα η οποία πίστευε (αισίως και ορθώς) ότι ήταν πάλι έγκυος. Η Μαρίνα είχε περάσει έναν rukuliruyushchiy⁴² μήνα μαζί του στην Kitezha, όταν όμως του ξεφούρνισε σεμνόντυφα τις προθέσεις της (μόλις πριν από την άφιξη της Άκουα), την πέταξε έξω από το σπίτι. Ακόμα αργότερα, στην τελευταία φάση μιας άχρηστης ύπαρξης, η Άκουα έξυσε όλες αυτές τις αναμνήσεις κι απόμεινε να διαβάζει και να ξαναδιαβάζει με βαθύ ενδιαφέρον και μακαριότητα τα γράμματα του γιου της σ' ένα πολυτελές «σαναϊστόριο» στο Σεντάουρ της Αριζόνα. Της έγραφε μονίμως στα γαλλικά αποκαλώντας την *petite maman*⁴³ και της περιέγραφε το τόσο ευχάριστο σχολείο στο οποίο θα πήγαινε να μείνει μόλις θα έκλεινε τα δεκατρία. Άκουγε τη φωνή του μέσα στους νυχτερινούς βόμβους κατά τις τελευταίες, πολυμήχανες, τελευταίες, τελευταίες αϋπνίες της και παρηγοριόταν. Συνήθως τη φώναζε μαμάκα ή μαμά προφέροντας την πρώτη συλλαβή στα ρωσικά και την τελευταία στ' αγγλικά· κάποιος είχε πει ότι τα τριδύμα και τα εραλδικά *dracunculi*⁴⁴ συμβαίνει συχνά να γεννιούνται από τρίγλωσσες οικογένειες. Οπωσδήποτε όμως δεν υπήρχε καμιά απολύτως αμφιβολία (εκτός ίσως μέσα στο σατανικά καταχθόνιο μυαλό της από καιρό πεθαμένης πια Μαρίνα) ότι ο Βαν ήταν ο δικός, δικός της, της Άκουα ο αγαπημένος γιος.

Μην έχοντας πια διάθεση να υποστεί ακόμη μια υποτροπή, ύστερα από αυτή την ευλογημένη κατάσταση της απόλυτης πνευματικής ανάπαυσης, γνωρίζοντας όμως ότι δεν θα μπορούσε και να κρατήσει πολύ, έκανε ό,τι είχε κάνει και μια άλλη ασθενής στη μακρινή Γαλλία, σ' ένα πολύ λιγότερο πολυτελές κι άνετο «σπίτι». Κάποιος Δόκτωρ Φρόιντ, ένας από τους διευθύνοντες κεντάρους, ο οποίος μπορεί να ήταν ο εμιγκρές αδερφός –με αλλαγμένο το όνομα του διαβατηρίου– του Δόκτορα Φρόιντ του Σινύ Μοντιέ-Mondieu⁴⁵ των Αρδεννών ή, το πιθανότερο, ο ίδιος –γιατί και οι δύο είχαν έρθει από τη Βιέννη, ή την Ιζέρ, και ήταν μοναχογιοί (όπως κι ο γιος της)–, βελτίωσε ή μάλλον ξαναεφάρμοσε τη θεραπευτική μέθοδο, σκόπευε να καθιερώσει μια «ομαδική» αντίληψη, ή να βάζει τους πιο υποδειγματικούς ασθενείς να βοηθούν το προσωπικό εάν «έδειχναν ότι είχαν μια τέτοια διάθεση».

Η Άκουα, με τη σειρά της, επανέλαβε κατά γράμμα το έξυπνο τέχνασμα της Ελεονόρα Μπονβάρ, διάλεξε δηλαδή το στρώσιμο των κρεβατιών και το καθάρισμα των γυάλινων ραφιών. Το «αστόριο» στον Άγ. Ταύρο, ή όπως αλλιώς λεγότανε (άλλωστε ποιος νοιάζεται – ξεχνάει κανείς πολύ εύκολα τα μικρά πράγματα όταν πλέει στην ατέρμονη άνοια), ήταν ίσως πιο εκσυγχρονισμένο, με μια πιο φίνα θέα στην έρημο από εκείνο το Μοντεφρόνιτ, το ανεμοδαρμένο κοπροκομείο,⁴⁶ όμως, και στα δύο άσυλα, ένας παράφρονας ασθενής μπορούσε να ξεγελάσει στο λεπτό έναν ηλίθιο σοφολογιότατο.

Σε λιγότερο διάστημα από μια εβδομάδα, η Άκουα είχε μαζέψει πάνω από διακόσια χάπια ποικίλης δραστηριότητας. Τα περισσότερα της ήτανε γνωστά – τα ξερά καταπραΰντικά κι εκείνα που σε έβγαζαν νοκ άουτ από τις οχτώ το πρωί ως τα μεσάνυχτα, και άλλες ποικιλίες ισχυρότερων ναρκωτικών που σε άφηναν με λυμένα μέλη κι ένα κεφάλι μολύβι ύστερα από οχτώ ώρες ανυπαρξίας, κι ένα άλλο ναρκωτικό που μόνο του ήταν απολαυστικότερο, σε συνδυασμό όμως με μία μόνο ρουφηξιά από εκείνο το καθαρτικό που είναι γνωστό με το εμπορικό όνομα Μορόνα μπορεί να αποβεί ελαφρώς θανατηφόρο· κι ένα άλλο φουσκωτό μαβί χάπι που της θύμιζε –εδώ γελούσε, οπωσδήποτε– όλα εκείνα με τα οποία η μικρή τσιγγάνα μάγισσα στο ισπανικό παραμύθι (που άρεσε στις μαθήτριες της Λαντόρ) νάρκωνε όλους τους φίλαθλους και τα αιμοβόρικα σκυλιά τους όταν άρχιζε η περίοδος του κυνηγιού. Από φόβο μήπως την ανάσταινε κάποιος ενοχλητικός κατά τη διαδικασία των περιπλανήσεών της, η Άκουα σκέφτηκε ότι θα έπρεπε να καταφέρει να εξασφαλίσει μια όσο το δυνατόν μεγαλύτερη περίοδο ανενόχλητης χαύνωσης έξω από το γυάλινο σπίτι, κι αυτό το δεύτερο σκέλος του σχεδίου της απλοποιήθηκε και ενθαρρύνθηκε από έναν άλλο αντιπρόσωπο ή σωσία του καθηγητή της Ιζέρ, κάποιον Δόκτορα Ζιγκ Χάιλερ που όλοι αναγνώριζαν στο πρόσωπό του έναν υπέροχο άνθρωπο, μια σχεδόν μεγαλοφυΐα, με τη συνήθη σημασία της σχεδόν-μπίρας. Όσοι ασθενείς που από ορισμένους σπασμούς των βλεφάρων κι άλλων πιο απόκρυφων μελών έδιναν την εντύπωση –κάτω απ' τον έλεγχο των φοιτητών

της ιατρικής— ότι φαντάζονταν τον Ζίγκι (ένα λίγο κακοφτιαγμένο μα όχι κι άσχημο γεροντοπαλίκαρο) σαν έναν «para Fig» που τις βρέχει στα πισινά των κοριτσιών και τα μεταχειρίζεται για σπερματοδοχεία, έβγαине το συμπέρασμα ότι βρίσκονταν στο τελικό στάδιο της θεραπείας και τους επιτρεπότανε, όταν ξυπνούσαν, να παίρνουν μέρος σε φυσιολογικές υπαίθριες δραστηριότητες όπως τα πικ νικ. Η πανούργα Άκουα σάλειψε, προσποιήθηκε ότι χασμουριόταν, άνοιξε τα μάτια της (μ' εκείνες τις εκπληκτικές μαύρες κόρες που είχε και η μητέρα της, η Ντόλλυ, που έρχονταν σε αντίθεση με το ανοιχτογάλαζο χρώμα τους), φόρεσε ένα κίτρινο παντελόνι κι ένα μαύρο μπολερό, διέσχισε ένα μικρό πευκόδασος, έκανε οτοστόπ σ' ένα μεξικάνικο κάρο, εντόπισε μια βολική ρεματιά μέσα στη λόχμη κι εκεί, αφού έγραψε ένα λακωνικό σημείωμα, άρχισε να τρώει γαλήνια με τη χούφτα το πολύχρωμο περιεχόμενο της τσάντας της, σαν νεαρή Ρωσίδα χωριάτισσα που lakomyashchayasya yagodami (γλεντούσε τις φράουλες) που μόλις είχε μαζέψει στο δάσος. Χαμογέλασε, απολαμβάνοντας νοερά τη σκέψη (μάλλον θυμίζει Καρένινα ο τόνος) ότι ο χαμός της θα μπορούσε να επηρεάσει τον κόσμο τόσο πολύ όσο και ο απροσδόκητος μυστηριώδης και ολότελα ανεξήγητος θάνατος μιας σειράς κόμικ σε μια κυριακάτικη εφημερίδα που είχε τη συνήθεια ν' αγοράζει κάποιος για χρόνια πολλά. Ήταν και το τελευταίο της χαμόγελο — την ανακάλυψαν πιο γρήγορα απ' όσο θα περίμενε κανείς κι ο θάνατός της ήρθε ακόμα πιο γρήγορα, κι ο παρατηρητικός Ζίγκι, που είχε μείνει με τα φαρδιά χαλί σορτς, ανέφερε ότι η αδερφή Άκουα (όπως για κάποιο λόγο τη φώναζαν όλοι εκεί μέσα) κειτόταν σαν να είχε ταφεί σε προϊστορικούς χρόνους σε μια στάση σαν εκείνη του εμβρύου μέσα στη μήτρα, ένα σχόλιο που οι μαθητές του το θεώρησαν πολύ πετυχημένο — όπως ακριβώς θα έκαναν και οι δικοί μου.

Το τελευταίο της σημείωμα που βρέθηκε πάνω της κι απευθυνόταν στον άντρα της και στον γιο της θα μπορούσε να είχε γραφτεί από το υγιέστερο ψυχικά πρόσωπο αυτής ή της άλλης γης.

Aujourd'hui (heute-toity!)⁴⁷ εγώ, αυτό το παιχνίδι που ανοιγοκλείνει τα μάτια, πήρα για αμοιβή μου το ψυχρότατο⁴⁸ δικαίωμα να χαρώ ένα πάρτι στο χορτάρι μαζί με τον Χερ Ντόκτορ Ζιγκ, την αδελφή Ιωάννα την Τρομερή, και ορισμένους άλλους «ασθενείς», στο γειτονικό bog (πευκόδασος) όπου πρόσεξα πως υπήρχαν οι ίδιοι σκίουροι, εκείνοι που μοιάζουν με μεφίτες, με αυτούς που ο Σκουροσμπλέ πρόγονός σου είχε φέρει στο Πάρκο της Άρντις, όπου κι εσύ, χωρίς αμφιβολία, κάποτε θα περιφέρεσαι. Οι δείκτες ενός ρολογιού, ακόμα κι όταν αυτό δεν λειτουργεί, πρέπει να ξέρουν και να αφήνουν ακόμα και το πιο ηλίθιο ρολογάκι να ξέρει πού βρίσκονται, αλλιώς η πλάκα του δεν θα 'ναι παρά ένα άσπρο πρόσωπο μ' ένα πονηρό μουστακάκι. Αντίστοιχα, κι ένα ανθρώπινο πλάσμα πρέπει να ξέρει πού βρίσκεται και ν' αφήνει τους άλλους να το καταλάβουν, ειδικά δεν είναι ούτε ένα ρολόι ενός ανθρώπου ούτε ένα ανθρώπινο πλάσμα, άντρας ή γυναίκα, αλλά μόνο «το ένα του σπυράκι» όπως συνήθιζε να λέει η Ρούμπυ, μικρέ μου Βαν, για τον δεξιό ατροφικό της μαστό. Εγώ, η κακότυχη Princesse Lointaine,⁴⁹ τώρα πια δεν ξέρω πού βρίσκομαι. Γι' αυτό και πρέπει να πέσω. Λοιπόν, αντίο, ακριβέ, πολυάκριβέ μου γιε, κι έχε γεια, καημένε Ντέμον, δεν ξέρω ούτε την ημερομηνία ούτε την εποχή, είναι όμως μια αρκετά –χωρίς αμφιβολία και εποχιακά– κατάλληλη μέρα, με αρκετά χαριτωμένα μυρμηγκάκια που κάνουν ουρές για να φτάσουν στα όμορφα χάρπια μου.

(Υπογραφή) Η αδερφή της αδερφής μου που teper' iz ada («τώρα έχει ξεφύγει από την κόλαση»)

«Αν θέλουμε να μας δείξει τους δείκτες του το ηλιακό ρολόι της ζωής» σχολίασε ο Βαν, ερμηνεύοντας τη μεταφορική σημασία μέσα στον ροδώνα της Άρντις, στα τέλη του Αυγούστου του 1884, «πρέπει πάντα να θυμόμαστε ότι η δύναμη, η αξιοπρέπεια, η απόλαυση του ανθρώπου είναι να μισεί και να περιφρονεί τις σκιές και τα άστρα που του κρύβουν τα μυστικά τους. Μόνο η γελοία δύναμη του πόνου την έκανε να παραδοθεί. Και σκέφτομαι συχνά πόσο πιο ευλογοφανές, αισθητικά, εκστασιαστικά, εστοτικά μιλούντας ήταν το διάβημά της– αν ήταν στ' αλήθεια η μητέρα μου».

4

Όταν, στα μέσα του εικοστού αιώνα, άρχισε ο Βαν να αναπλάθει το απώτερο παρελθόν του, γρήγορα πρόσεξε ότι οι λεπτομέρειες της νηπιακής του ηλικίας που είχαν πραγματικά σημασία (για κείνον ακριβώς τον ειδικό λόγο που γινόταν αυτή η ανάπλαση) μπορούσαν να είχαν θεωρηθεί πολύ πιο υπολογίσιμες, μπορούσαν να μην είχαν απλώς θεωρηθεί –σπάνια, όταν εμφανιζόταν σε διάφορα κατοπινά στάδια της παιδικής του ηλικίας και της νιότης του– ξαφνικές αντιπαραθέσεις που ξαναζωντάνευαν το μέρος ενώ εμψύχωναν το όλον. Γι' αυτό και η πρώτη του αγάπη έχει τα πρωτεία εδώ κι όχι η πρώτη του πίκρα ή το πρώτο του κακό όνειρο.

Μόλις είχε κλείσει τα δεκατρία. Ποτέ πρωτύτερα δεν είχε αφήσει τις ανέσεις της πατρικής στέγης. Ποτέ πρωτύτερα δεν είχε συνειδητοποιήσει ότι τέτοιου είδους «ανέσεις» δεν πρέπει να τις παίρνει κανείς στα σοβαρά, αφού εμφανίζονται, μεταφορικά μόνον, σε κάποιο βιβλίο που λέει για ένα παιδί και ένα σχολείο. Μερικά τετράγωνα πιο πέρα απ' το σχολείο, μια χήρα, η κυρία Ταπίροφ, που ήταν Γαλλίδα αλλά μιλούσε αγγλικά με ρωσική προφορά, είχε ένα κατάστημα με είδη τέχνης και λίγο-πολύ έπιπλα αντίκες. Το επισκέφθηκε μια λαμπρή χειμωνιάτικη μέρα. Κρυστάλλινα βάζα με βυσσινά τριαντάφυλλα και χρυσαφιούς-καφέ αστέρες ήταν αραδιασμένα εδώ κι εκεί στο μπροστινό μέρος του καταστήματος, πάνω σε μια επιχρυσωμένη κονσόλα, σ' ένα λουστραρισμένο μπαούλο ή στο ράφι μιας βιτρίνας ή απλώς πάνω στα καλυμμένα με χαλί σκαλοπάτια που οδηγούσαν στο άλλο πάτωμα όπου μεγαλόπρεπες ντουλάπες και φανταχτεροί μπουφέδες σχεδόν περικύκλωναν μια μοναδική συλλογή από άρπες. Έπεισε τον εαυτό του ότι τα λουλούδια ήταν τεχνητά και έβρισκε τόσο παράξενο το ότι τέτοιες απομιμήσεις πάντα χτυπάνε ιδιαίτερα στο μάτι αντί να αντιγράφουν και την υγρή, σαρκώδη αίσθηση των ζωντανών πετάλων ή των φύλλων. Όταν ξαναπέρασε από κει την επομένη για το αντικείμενο (ξεχασμένο τώρα, οχτώ χρόνια αργότερα) που ζήτησε να του επισκευάσουν ή να του κοπιάρουν, δεν ήταν ακόμη έτοιμο ή δεν το είχαν προμηθευτεί. Περωνώντας,

άγγιξε ένα μισάνοιχτο τριαντάφυλλο και γελάστηκε γιατί ενώ τα δάχτυλά του περίμεναν να νιώσουν το στείρο ύφασμα, δροσερή ζωή τα φίλησε με σουφρωμένα χείλη. «Η κόρη μου» είπε η κυρία Ταπίροφ, βλέποντας την έκπληξή του, «πάντα βάζει κι ένα μπουκέτο αληθινά ανάμεσα στα ψεύτικα για να προσελκύσει τον πελάτη (pour attraper le client). Έτυχε εσύ να τραβήξεις τον μπαλαντέρ». Όπως έκανε να φύγει, μπήκε εκείνη, μια μαθήτρια με γκρι παλτό, με καστανές μπούκλες που έφταναν ως τους ώμους της κι ένα όμορφο μουτράκι. Σε κάποια άλλη ευκαιρία (γιατί κάποιο τμήμα του αντικειμένου –κάποια κορνίζα ίσως– πήρε πολύ καιρό για να διορθωθεί, αλλιώς όλο αυτό το κεφάλαιο δεν θα είχε γραφτεί βέβαια) την είδε κουλουριασμένη σε μια πολυθρόνα, βυθισμένη μέσα στα σχολικά της βιβλία – ένα αντικείμενο του σπιτιού ανάμεσα στ' άλλα που ήταν για πούλημα. Ποτέ δεν της μίλησε. Την αγαπούσε σαν τρελός. Αυτό πρέπει να κράτησε τουλάχιστον μία σπουδαστική περίοδο.

Αυτό ήταν αγάπη, φυσιολογική και μυστηριώδης. Λιγότερο μυστηριώδη και αρκετά πιο γκροτέσκα ήταν τα πάθη που μερικές γενιές δασκάλων δεν κατάφεραν να ξεριζώσουν και τα οποία ακόμη και τότε, το 1883, κρατούσαν τα πρωτεία της μόδας στο Ριβερλέιν. Κάθε κοιτώνας είχε τον κίναϊδό του. Ένας υστερικός νεαρός από την Ουψάλα, αλλήθωρος, με πλαδαρά χείλη, με μέλη τόσο αδέξια, σχεδόν ανώμαλα, αλλά με εξαιρετικά απαλή επιδερμίδα και τις τορνευτές χάρες του Έρωτα του Μπρονζίνο (του μεγάλου, που ένας καταγοητευμένος σάτυρος ανακαλύπτει στο μπουντουάρ μιας κυρίας), βιάστηκε και βασανίστηκε άπειρες φορές από μια παρέα ξένων σπουδαστών –κυρίως Ελλήνων και Άγγλων– που είχε γι' αρχηγό τον Τσεσάιρ, τον άσο του ράγκμπι και πες από ψευτοανδρισμό, πες από περιέργεια, ο Βαν κατέπνιγε την απέχθειά του και παρακολουθούσε με απάθεια τα χυδαία τους όργια. Σύντομα όμως παράτησε αυτό το υποκατάστατο για μια πιο φυσική μολονότι εξίσου απαθή ψυχαγωγία.

Η γερασμένη γυναίκα που πουλούσε καραμέλες και τα περιδικά Λάχου Λάους στο γωνιακό μαγαζάκι το οποίο, από παράδοση, δεν ήταν καθαρά απαγορευμένη περιοχή, έτυχε να προσλά-

βει μια νεαρή βοηθό, και ο Τσεσάιρ, ο γιος ενός τσιγκούνη λόρδου, γρήγορα βεβαιώθηκε ότι αυτή η μικρή χοντρή τσουλίτσα μπορούσε να δοθεί σ' όποιον διέθετε ένα πράσινο ρωσικό δολάριο. Ο Βαν ήταν από τους πρώτους που δέχτηκαν τις πρόθυμες υπηρεσίες της. Αυτές του παρέχονταν στο μισοσκόταδο ανάμεσα σε καφάσια και σακιά, στο πίσω μέρος του μαγαζιού, μετά τα μεσάνυχτα. Το γεγονός ότι ήταν δεκατεσσάρων χρόνων και παρθένος αντί για δεκαξι και απελευθερωμένος, όπως της είχε πει, έβαλε σε δύσκολη θέση τον μπερμπάντη μας όταν προσπάθησε να καλύψει άτσαλα την απειρία του με βεβιασμένες κινήσεις, και το μόνο που κατάφερε ήταν να του ξεφύγει πάνω στο χαλάκι της εισόδου αυτό που εκείνη μετά χαράς θα τον είχε βοηθήσει να αποβάλλει μέσα στο δωμάτιο. Ύστερα από έξι λεπτά, όταν ο Ζωγράφος κι ο Τσεσάιρ τελείωσαν, τα πράγματα πήγαν καλύτερα: όμως μονάχα στο επόμενο πάρτι ζευγαρώματος άρχισε ο Βαν να καταλαβαίνει, να απολαμβάνει πραγματικά την πραότητα της, το απαλό γλυκό της σφίξιμο και τα ζωηρά κουνήματα. Ήξερε ότι δεν ήταν παρά μια κοντοφάρδουλη γουρουνίτσα, ένα ροδαλό πουτανάκι, κι ότι μπορούσε να την απωθήσει βίαια όταν εκείνη επιχείρησε να τον φιλήσει – αφού είχε τελειώσει κι έψαχνε μηχανικά όπως ο Τσεσάιρ, να δει αν το πορτοφόλι του ήταν ακόμη στην κωλότσεπή του. Αλλά, όσο να 'ναι, όταν κι ο τελευταίος από τους σαράντα περίπου σπασμούς ήρθε και πέρασε μέσα στη σαρωτική επέλαση του χρόνου, και το τρένο του κυλούσε, περνώντας από μαύρα και πράσινα λιβάδια, προς την Άρντις, έπιασε τον εαυτό του να προικίζει με ανυποψίαστη ποίηση τη μίζερη εικόνα της, τη μυρωδιά της κουζινίλας στα μπράτσα της, τις υγρές βλεφαρίδες της στην αιφνίδια λάμψη του αναπτήρα του Τσεσάιρ και το τρίξιμο των βημάτων της κουφής γριάς Γκίμπερ στην επάνω κρεβατοκάμαρα.

Μέσα σ' ένα κομψό κουπέ της πρώτης θέσης, με το γαντοφορεμένο χέρι σου πάνω στο βελουδένιο μπράτσο, νιώθεις πολύ κοσμοπολίτης καθώς παρατηρείς το διαθέσιμο τοπίο επιδέξια να περνάει ξυστά από πλάι σου. Και κάθε τόσο τα ρεμβώδη μάτια του ταξιδιώτη για μια στιγμή, όσο χρειάζεται για να αντιληφθεί

μέσα του έναν ελαφρό ερεθισμό κάπου χαμηλά, ο οποίος κατά τη γνώμη του (σωστά, μα τον Σείριο!) δεν ήταν τίποτ' άλλο από μια ανεπαίσθητη φλόγωση του επιθηλίου.

5

Νωρίς το απόγευμα, κατέβηκε με τις δυο βαλίτσες του στην ηλιόλουστη γαλήνη του μικρού επαρχιακού σταθμού, απ' όπου ένας ελικοειδής δρόμος οδηγούσε στην Έπαυλη Άρντις που την επισκεπτόταν για πρώτη φορά στη ζωή του. Σε μια μινιατούρα της φαντασίας του είχε δει ότι του είχαν ετοιμάσει ένα σελωμένο άλογο· δεν υπήρχε ούτε σούστα. Ο σταθμάρχης, ένας χοντρός ηλιοκαμένος άντρας με καφετιά στολή, ήταν σίγουρος ότι τον περίμεναν με το βραδινό τρένο το οποίο ήταν βέβαια πιο σιγανό, αλλά είχε βαγόνι ρεστοράν. Θα τηλεφωνούσε αμέσως στην Έπαυλη, πρόσθεσε, καθώς έκανε σήμα στον ανυπόμονο μηχανοδηγό. Ξάφνου, ένα νοικιασμένο αμάξι, έφτασε στην πλατφόρμα και μια κοκκινομάλλα, που κρατούσε το ψάθινο καπέλο της και γελούσε με την ίδια της τη φούρια, πρόλαβε το τρένο και μόλις που κατάφερε να επιβιβαστεί πριν ξεκινήσει. Έτσι ο Βαν δέχτηκε να χρησιμοποιήσει το μεταφορικό μέσο που του διέθεσε μια τυχαία πτυχή στη στόφα του χρόνου και βολεύτηκε μέσα στην ανοιχτή *ca-lèche*.⁵⁰ Η ημίωρη διαδρομή δεν αποδείχτηκε καθόλου ανιαρή. Πήγαιναν μέσα από πευκώνες και πάνω από βραχώδη φαράγγια, με φωνές πουλιών και άλλων ζώων μέσα στους λουλουδιασμένους θάμνους. Κηλίδες ήλιου και δαντελωτές σκιές περνούσαν πάνω από τα πόδια του και χάριζαν ένα πρασινωπό σπινθήρισμα στο μπρούντζινο κουμπί –που είχε αποχωριστεί από το δίδυμό του– στην πλάτη του σακακιού του αμαξά. Πέρασαν μέσα από την Τορφιάνκα, ένα ονειρεμένο χωριουδάκι που το αποτελούσαν τρεις-τέσσερις ξυλοκαλύβες (*izbas*), μια παράγκα όπου επισκεύαζαν τις καρδάρες κι ένα σιδεράδικο πνιγμένο στο γιασεμί. Ο οδηγός χαίρεται έναν αόρατο φίλο, και το ευαίσθητο αμαξάκι λοξοδρόμησε λιγάκι για να συνοδεύσει τη χειρονομία. Ροβολούσαν τώρα πάνω

σ' έναν σκονισμένο καρδόδρομο ανάμεσα από χωράφια. Ο δρόμος κατηφόριζε και ανέβαινε πάλι, και σε κάθε ανηφόρα το παλιό παλλόμενο ταξί θα έκοβε ταχύτητα σαν να έφτανε στα πρόθυρα του ύπνου και απρόθυμα θα ξεπερνούσε την αδυναμία του.

Αναπήδησαν πάνω στο λιθόστρωτο του Γκάμλετ⁵¹ ενός μισορωσικού χωριού, κι ο σοφέρ έγενεψε πάλι, αυτή τη φορά σ' ένα αγόρι ανεβασμένο σε μια κερασιά. Σημύδες χώριζαν για να τους αφήσουν να περάσουν από μια παλιά γέφυρα. Η Λαντόρ, με τον ερειπωμένο της μαύρο πύργο πάνω σε μια βραχοκορφή, και οι χαρούμενες πολύχρωμες στέγες πέρα στα κατάντη του ποταμού, πέρασαν σαν μια φευγαλέα αναλαμπή, για να ξαναφανούν πολλές φορές πολύ αργότερα μες στη ζωή του.

Για την ώρα, η βλάστηση έπαιρνε μια όψη νότου καθώς τα δρομάκια περνούσαν δίπλα από το Πάρκο της Άρντις. Στην επόμενη στροφή το ρομαντικό οίκημα πρόβαλλε πάνω στο αριστοκρατικό του ύψωμα όπως στα μυθιστορήματα. Ήταν ένα υπέροχο εξοχικό σπίτι, με τρία πατώματα, χτισμένο με ανοιχτόχρωμα τούβλα και μαβιά πέτρα, και οι αποχρώσεις και η υφή των υλικών εναλλάσσονταν κάτω από ορισμένο φως. Παραδομένος στην ποικιλία, την αφθονία και τη ζωντάνια των επιβλητικών δέντρων που από καιρό είχαν αντικαταστήσει τις καθιερωμένες δύο σειρές των στιλιζαρισμένων δενδρυλλίων (πεταμένες εκεί μέσα από το μυαλό μάλλον κάποιου αρχιτέκτονα παρά από το παρατηρητικό μάτι ενός ζωγράφου), ο Βαν αναγνώρισε αμέσως την Έπαυλη Άρντις, όπως απεικονιζόταν στην ηλικίας διακοσίων ετών ακουαρέλα που κρεμόταν στον τοίχο του δωματίου του πατέρα του. Το μέγαρο έστεκε σ' ένα ύψωμα δεσπόζοντας πάνω από ένα λιβάδι όπου δύο μικροσκοπικά άτομα με τρικαντό κουβεντιάζανε κοντά σε μια στιλιζαρισμένη αγελάδα.

Κανένas από την οικογένεια δεν ήταν στο σπίτι όταν έφτασε ο Βαν. Ένας λακές πήρε το άλογό του. Διάβηκε τη γοθτική αψίδα της εισόδου όπου ο Μπουτειγιάν, ο γερο-φαλακρός μπάτλερ που τώρα τελευταία είχε αντικανονικά αφήσει μουστάκι (βαμμένο με παχιά σκούρα καφέ μαντέκα), τον προϋπάντησε με επική εγκαρδιότητα –ήταν κάποτε ο αποκλειστικός valet⁵² του πατέρα

του Βαν- «Je parie» είπε «que Monsieur ne me reconnaît pas»,⁵³ και συνέχισε, υπενθυμίζοντας στον Βαν ό,τι είχε ήδη θυμηθεί χωρίς βοήθεια, το Farmannikin (ένα σπάνιο είδος κυψελωτού αετού που στις μέρες μας είναι αδύνατο να εντοπιστεί ακόμη και στα μεγαλύτερα μουσεία που στεγάζουν παιχνίδια του παρελθόντος) που ο Μπουτεϊγιάν τον είχε βοηθήσει να πετάξει μια μέρα σ' ένα λιβάδι διάστικτο με νεραγκούλες. Κοίταξαν και οι δύο προς τα πάνω: το μικρό κόκκινο ορθογώνιο ήταν κρεμασμένο κι έτοιμο για μια στιγμιαία πτήση στον ανοιξιάτικο μπλε ουρανό. Αυτή η αίθουσα ήταν ονομαστή για τα ζωγραφισμένα της ταβάνια. Ήταν ακόμη πολύ νωρίς για τσάι: Μήπως επιθυμούσε ο Βαν να του ανοίξει ο ίδιος ή κάποια καμαριέρα τις αποσκευές; Ω, μια καμαριέρα καλύτερα, είπε ο Βαν κι αναλογίστηκε στα γρήγορα ποιο αντικείμενο άραγε ανάμεσα στις αποσκευές ενός μαθητή μπορούσε να σοκάρει μια υπηρέτρια. Η φωτογραφία της γυμνής Άιβορου Ρέβερυ (ενός μοντέλου); Τι τον ενδιέφερε, τώρα πια που ήταν άντρας;

Ενεργώντας σύμφωνα με την προτροπή του μπάτλερ πήγε να κάνει un tour du jardin.⁵⁴ Όπως ακολουθούσε τις κορδέλες ενός μονοπατιού πατώντας αθόρυβα στη μαλακιά ροζ άμμο, φορώντας τα πάνινα παπούτσια του με τις λαστιχένιες σόλες που ήταν μέρος της σχολικής στολής, συνάντησε ένα άτομο και αναγνώρισε στο πρόσωπό του με απέχθεια την πρώτη του Γαλλίδα γκουβερνάντα (μα τι έχουμε εδώ; συνάθροιση φαντασμάτων!). Ήταν καθισμένη πάνω σ' ένα πράσινο παγκάκι κάτω από τις περσικές πασχαλιές, μ' ένα ομπρελίνο στο ένα της χέρι και στο άλλο ένα βιβλίο από το οποίο διάβαζε φωναχτά σ' ένα κοριτσάκι που σκάλιζε τη μύτη του κι εξέταζε με αφηρημένη ικανοποίηση το δάχτυλό του πριν το σκουπίσει σε μια άκρη απ' το παγκάκι. Ο Βαν υπέθεσε ότι θα ήταν η «Αρντίλια», η μεγαλύτερη από τις δύο μικρές ξαδέρφες του τις οποίες επρόκειτο να γνωρίσει. Στην πραγματικότητα όμως ήταν η Λουσέτ, η μικρότερη, ένα άχρωμο παιδί οκτώ χρόνων, με μια φράντζα από λαμπερά κοκκινόξανθα μαλλιά κι ένα κουμπί όλο φακίδες για μύτη: είχε πάθει πνευμονία την άνοιξη κι ακόμα την τύλιγε ένα πέπλο περίεργης απόμακρης αίσθησης, κάτι που τα παιδιά, ειδικά τα σκανταλιάρικα, διατηρούν για κάποιο

διάστημα αφού περάσουν ξυστά από τον θάνατο. Η Mlle Larivière κοιτάζε ξάφνου τον Βαν πάνω από τα πράσινα γυαλιά της – κι έπρεπε τώρα εκείνος να τα βγάλει πέρα μ' άλλο ένα θερμό καλωσόρισμα. Αντίθετα με τον Άλμπερτ, εκείνη δεν είχε αλλάξει καθόλου από τον καιρό που συνήθιζε να έρχεται τρεις φορές την εβδομάδα στο σπίτι του Νταρκ Βιν, στην πόλη, με μια τσάντα όλο βιβλία και το μικρούλι τρεμάμενο πουντλ της (πεθαμένο τώρα πια) που δεν μπορούσε να τ' αφήσει αλλού. Κι είχε κάτι γυαλιστερά μάτια, σαν θλιμμένες μαύρες ελιές.

Σε λίγο, όλοι τους άρχισαν να παίρνουν αργά τον δρόμο για το σπίτι, η γκουβερνάντα κουνώντας το μακρουσάγονο και μακρουμύτικο κεφάλι της αναπολώντας θλιμμένα τα περασμένα· η Λούσυ σέρνοντας εκνευριστικά μια τσάπα του κήπου που από κάπου είχε ξετρυπώσει, και ο νεαρός Βαν με το περιποιημένο γκρι κοστούμι και την πτυχωτή γραβάτα με τα χέρια δεμένα πίσω, παρατηρώντας τα βουβά πόδια του, τον προσεγμένο τους βηματισμό – προσπαθώντας ν' ακολουθεί μια νοερή ίσια γραμμή, χωρίς κανέναν ιδιαίτερο λόγο.

Μια βικτόρια⁵⁵ είχε σταματήσει μπροστά στη βεράντα. Μια κυρία, που έμοιαζε με τη μητέρα του Βαν, κι ένα κορίτσι έντεκα-δώδεκα χρόνων με σκούρα μαλλιά κι από πίσω τους ένα άτσαλο ντάκελ κατέβαιναν από το αμάξι. Η Άντα κρατούσε ένα απεριποίητο μπουκέτο από αγριολούλουδα. Φορούσε ένα άσπρο φουστάνι με μια μαύρη ζακέτα κι είχε έναν άσπρο φιόγκο στα μακριά μαλλιά της. Δεν ξαναείδε ποτέ από τότε αυτό το φουστάνι, κι όποτε το ανέφερε αναδιφώντας στα παλιά, εκείνη του είχε έτοιμη την ίδια και απαράλλαχτη απάντηση, δηλαδή ότι θα έπρεπε να το είχε ονειρευτεί, και ότι ποτέ της δεν είχε ένα παρόμοιο, ποτέ δεν θα φορούσε ένα σκούρο πλεχτό μια τόσο ζεστή μέρα, εκείνος όμως έμεινε μ' εκείνη την πρωταρχική εικόνα της ως το τέλος.

Πριν από δέκα περίπου χρόνια, όχι πολύ πριν ή μετά τα τέταρτα γενέθλιά του, και προς το τέλος μιας μακριάς παραμονής της μητέρας του σε κάποιο σανατόριο, η «θεία» Μαρίνα όρμησε πάνω του μέσα σ' ένα δημόσιο πάρκο όπου υπήρχε ένα μεγάλο κλουβί με φασιανούς. Συμβούλεψε την γκουβερνάντα του να κοιτάζει

τη δουλειά της και τον πήγε σ' ένα παράπηγμα κοντά στην εξέδρα της ορχήστρας, απ' όπου του αγόρασε ένα σμαραγδένιο γλειφιτζούρι με γεύση μέντας και του είπε ότι αν ο πατέρας του ήθελε θα μπορούσε εκείνη να αντικαταστήσει τη μαμά του και ότι δεν μπορείς να ταΐζεις τα πουλιά χωρίς την άδεια της κυρίας Άμχεστ,⁵⁶ ή έτσι κατάλαβε.

Έπαιρναν τώρα το τσάι τους σε μια όμορφα επιπλωμένη γωνιά της κατά τα άλλα πολύ αυστηρής κεντρικής σάλας απ' όπου ξεκινούσε το μεγάλο κλιμακοστάσιο. Κάθισαν σε καρέκλες με μεταξωτή ταπετσαρία γύρω από ένα ωραίο τραπέζι. Η μαύρη ζακέτα της Άντα, όπως κι ένα ασπρο-κιτρινο-μπλέ μπουκετάκι που είχε φτιάξει με ανεμώνες, κελαντρίνες και κολουμπίνες, κειτόταν πάνω σ' ένα σαμνί από βελανιδιά. Το σκυλάκι έφαγε περισσότερα ψίχουλα από κείκ απ' όσα συνήθως του αναλογούσαν. Ο Πράις, ο μουρμούρης γερο-λακές που έφερε την κρέμα για τις φράουλες, έμοιαζε με τον καθηγητή που δίδασκε ιστορία στο σχολείο του Βαν, τον «Τζίτζι» Τζόουνς.

«Μοιάζει με τον καθηγητή που μας κάνει ιστορία» είπε ο Βαν, μόλις έφυγε ο Πράις.

«Κάποτε μου άρεσε η ιστορία» είπε η Μαρίνα. «Μου άρεσε να ταυτίζομαι με διάσημες γυναίκες. Μια πασχάλιτσα είναι στο πιάτο σου, Ιβάν. Ιδιαίτερα με διάσημες καλλονές – τη δεύτερη γυναίκα του Λίνκολν ή τη βασίλισσα Ιωσηφίνα».

«Ναι, την πρόσεξα – είναι πολύ όμορφα φτιαγμένη. Έχουμε ένα παρόμοιο σερβίτσιο στο σπίτι».

«Slivok (λίγη κρέμα); Ελπίζω να μιλάς ρωσικά;» ρώτησε η Μαρίνα τον Βαν ενώ του γέμιζε το φλιτζάνι με τσάι.

«Neohotno no sovershenno svobodno (κομπιάζω λίγο, μα, κατά τα άλλα, αρκετά καλά)» απάντησε ο Βαν, slegka ulibnuvshis' (μισοχαμογελώντας⁵⁷). «Ναι, πολλή κρέμα και τρεις κύβους ζάχαρη».

«Η Άντα κι εγώ έχουμε τα ίδια εξωφρενικά γούστα. Ο Ντοστογιέφσκι τις προτιμούσε με σιρόπι από βατόμουρα».

«Μπλιαχ!» έκανε η Άντα.

Το πορτρέτο της Μαρίνα, μια μάλλον καλή ελαιογραφία του

Τρέσαμ, που κρεμόταν πάνω από το κεφάλι της στον τοίχο, την απεικόνιζε με το πλατύγυρο καπέλο που είχε χρησιμοποιήσει στο γύρισμα μιας σκηνής κυνηγιού πριν από δέκα χρόνια, με το ρομαντικό μπορ, μ' ένα πολύχρωμο φτερό κι ένα μεγάλο λοξό ασημί λοφίο με μαύρες ραβδώσεις· κι όπως ο Βαν ανακαλούσε στη μνήμη του το κλουβί στο πάρκο και τη μητέρα του κάπου αλλού μέσα σ' ένα δικό της κλουβί, ένιωσε να τον τυλίγει μια παράξενη αίσθηση μυστηρίου σαν να είχαν μαζευτεί όλοι οι σχολιαστές του πεπρωμένου του σε μια μυστική σύσκεψη. Το πρόσωπο της Μαρίνα ήταν τώρα μακιγιαρισμένο μ' έναν τρόπο που μιμούνταν τις παλιές της δόξες, οι μόδες όμως είχαν αλλάξει, το βαμβακερό της φόρεμα δεν ήταν παρά ένα χωριάτικο εμπριμέ, οι πυρρόξανθες μπούκλες της είχαν ασπρίσει και δεν έπεφταν πια στους κροτάφους της, και τίποτα στην εμφάνιση ή στα στολίδια της δεν θύμιζε την ορμή του μαστιγίου της στην ταινία και το χαρακτηριστικό μοντέλο του εκπληκτικού της φτερώματος που ο Τρέσαμ το είχε αποδώσει με δεξιάτητα ορνιθολόγου.

Δεν είχε και πολλά να θυμάται κανείς απ' αυτό το πρώτο τσάι. Παρατήρησε το κόλπο που έκανε η Άντα με τα δάχτυλά της σε γροθιά ή απλώνοντάς τα με την παλάμη προς τα επάνω όταν σερβιριζόταν μόνη της μπισκότα. Είχε αρχίσει να δυσανασχετεί και να βαριέται μ' όλα όσα έλεγε η μητέρα της κι όταν εκείνη άρχισε να μιλάει για τη Λίμνη ή αλλιώς την Καινούρια Δεξαμενή, πρόσεξε ότι η Άντα δεν καθόταν πια δίπλα του αλλά στεκόταν λίγο παραπέρα με την πλάτη στο τραπέζι του τσαγιού, μπροστά σ' ένα ανοιχτό παράθυρο, ενώ το αδύνατο σκυλί ανεβασμένο σε μια καρέκλα περιεργαζόταν κι αυτό πάνω από τ' ανοιγμένα μπροστινά του ποδαράκια τον κήπο κι εκείνη το ρωτούσε μ' ένα συνωμοτικό ψιθύρισμα τι ήταν εκείνο που είχε μυρίσει.

«Μπορείς να δεις τη Λίμνη από το παράθυρο της βιβλιοθήκης» είπε η Μαρίνα. «Τώρα η Άντα θα σου δείξει όλα τα δωμάτια του σπιτιού. Άντα;» (Πρόφερε το όνομα με ρωσικό τρόπο, με δυο βαθιά, σκοτεινά «α») που το έκαναν να ηχήσει όλο περιπάθεια.)

«Μπορείς κι από δω να της ρίξεις μια ματιά» είπε η Άντα, στρέφοντας το κεφάλι και pollice verso,⁵⁸ δείχνοντας τη θέα στον

Βαν, ο οποίος άφησε το φλιτζάνι του, σκούπισε το στόμα του μ' ένα κεντημένο πετσετάκι και χώνοντάς το στην τσέπη του παντελονιού του, πλησίασε το κορίτσι με τα σκούρα μαλλιά και τα λευκά μπράτσα. Καθώς έσκυβε εκείνος προς το μέρος της (ήταν δυο φορές και τρεις ίντσες ψηλότερη όταν παντρεύτηκε τον Έλληνα καθολικό, και η σκιά του κρατούσε το νυφικό στέμμα πάνω απ' το κεφάλι της), εκείνη έγειρε το κεφάλι της για να τον κάνει κι εκείνον να γείρει το δικό του προς την απαιτούμενη γωνία και τα μαλλιά της ακουμπήσανε στον λαιμό του. Όταν άρχισε να την ονειρεύεται, η αναπαράσταση αυτής της επαφής, της τόσο ανεπαίσθητης, τόσο σύντομης, γινόταν πάντα –σταθερά και αμετάβλητα– αβάσταχτη για τον ονειρευόμενο και σαν ένα υψωμένο σπαθί σήμαινε πυρ! και βίαιη ανακούφιση.

«Τελείωσε το τσάι σου, χρυσό μου» φώναξε η Μαρίνα.

Σε λίγο, όπως υποσχέθηκε η Μαρίνα, τα δύο παιδιά ανέβηκαν επάνω. «Γιατί οι σκάλες τρίζουν τόσο απελπιστικά όταν δύο παιδιά ανεβαίνουν επάνω;» αναρωτήθηκε, κοιτώντας ψηλά την κουραστή ενώ δύο αριστερά χέρια προχωρούσαν πάνω της με εκπληκτικά όμοια χτυπήματα και γλιστρήματα, σαν δίδυμα που παίρνουν το πρώτο τους μάθημα χορού. «Στο κάτω κάτω, ήμασταν δίδυμες· αυτό είναι σε όλους γνωστό». Η ίδια αργή αναρρίχηση, εκείνη μπρος, εκείνος πίσω, συνεχίστηκε ως τα τελευταία δύο σκαλιά. «Παλιοκαιρίσιες ντροπές» είπε η Μαρίνα.

6

Η Άντα έδειξε στον ντροπαλό της φιλοξενούμενο τη μεγάλη βιβλιοθήκη στο δεύτερο πάτωμα, το καμάρι της Άρντις και αγαπημένο της «βοσκοτόπου», στην οποία η μητέρα της δεν έμπαινε ποτέ (έχοντας στο μπουντουάρ της μια σειρά από χίλιους και έναν τόμους των καλύτερων θεατρικών έργων). Ο Ρεντ Βιν, συναισθηματικός και δειλός, την απέφευγε μην έχοντας διάθεση να πέσει πάνω στο φάντασμα του πατέρα του που είχε πεθάνει εκεί μέσα από καρδιακή προσβολή, κι ακόμα, διότι δεν έβρισκε τίποτα πιο

καταθλιπτικό από τα συγκεντρωμένα έργα ξεχασμένων συγγραφέων, μολονότι δεν τον πείραζε ν' αφήνει τότε τότε κανέναν επισκέπτη να θαυμάζει τις ψηλές βιβλιοθήκες αυτού του χώρου και τα χαμηλά γραφεία, τους σκοτεινούς πίνακες και τις χλωμές προτομές, τις δέκα σκαλιστές καρέκλες από φουντουκιά και τα δύο αριστοκρατικά τραπέζια με τον ένθετο έβενο. Κάτω από ένα πλάγιο, λόγιο φως ένας βοτανικός άτλαντας ήταν ανοιχτός πάνω σ' ένα αναλόγιο, σε μια γκραβούρα από ορχιδέες. Ένα είδος ντιβανιού ή ανάκλιντρου καλυμμένου με μαύρο βελούδο, με δύο κίτρινα μαξιλάρια, ήταν βαλμένο σε μια κόχη, κάτω από τα παράθυρα με το μονοκόμματο κρύσταλλο τα οποία πρόσφεραν μια απλόχωρη θέα στο κοινότοπο πάρκο και την τεχνητή λίμνη. Ένα ζευγάρι καντηλιέρια, σκέτα φαντάσματα από μέταλλο και ξίγκι, στέκονταν ή προσπαθούσαν να σταθούν πάνω στο φαρδύ περβάζι του παραθύρου.

Ένας διάδρομος που ξεκινούσε από τη βιβλιοθήκη θα μπορούσε να οδηγήσει τους δύο σιωπηλούς εξερευνητές μας στα διαμερίσματα του κυρίου και της κυρίας Βιν στη δυτική πτέρυγα αν είχαν στρέψει τις έρευνές τους προς αυτή την κατεύθυνση. Αντί γι' αυτό, όμως, μια κάπως μυστική στενή στριφτή σκαλίτσα τους έβγαλε πίσω από μια περιστρεφόμενη βιβλιοθήκη, στο επάνω πάτωμα, εκείνη με τους χλωμούς γοφούς να πηγαίνει μπροστά, με μεγαλύτερους διασκελισμούς, κι εκείνος τρία σκαλιά πιο κάτω.

Οι κρεβατοκάμαρες και οι σχετικές ανέσεις ήταν κάτι παραπάνω από απέριττες, και ο Βαν δεν μπορούσε να πάψει να λυπάται που ήταν, βέβαια, πολύ μικρός για να του διαθέσουν ένα από τα δύο δωμάτια των ξένων δίπλα στη βιβλιοθήκη. Θυμόταν με νοσταλγία τις πολυτέλειες του σπιτιού του όσο κοιτούσε τα αποκρουστικά αντικείμενα που θα τον περικύκλωναν ασφυκτικά τις μοναχικές καλοκαιριάτικες νύχτες του. Όλα τον πρόσβαλαν σαν να προορίζονταν για κάποιον μίζερο κρετίνο, το θλιβερό φτωχικό κρεβάτι με το μεσαιωνικό κεφαλάρι από ξεθωριασμένο ξύλο, η ντουλάπα που έτριζε χωρίς να την αγγίζεις, η κοντόχοντρη σιφονιέρα από απομίμηση μαονιού με χερούλια ενωμένα με αλυσίδα (ένα έλειπε), το μπαούλο με τις κουβέρτες (ταπεινό αντικείμενο

που είχε ξεφύγει από την αποθήκη με τα ασπρόρουχα) και το παλιό γραφείο που το μπροστινό καμπυλωτό φύλλο του ήταν ή κλειδωμένο ή κολλημένο: βρήκε το χερούλι σε μια από τις άχρηστες περισπερότρυπές του και το έδωσε στην Άντα που το πέταξε απ' το παράθυρο. Ο Βαν δεν είχε ξαναδεί κρεμάστρα για πετσέτα πρωτύτερα, δεν είχε αντικρίσει ποτέ του λαβομάνο – που έχει φτιαχτεί για κείνους που δεν έχουν μπάνιο. Ένας στρογγυλός καθρέφτης από πάνω του ήταν στολισμένος με επίχρυσα σταφύλια· ένα διαβολικό φίδι κύκλωνε τον πορσελάνινο νιπτήρα (ίδιο μ' εκείνο που βρισκόταν στο λουτρό των κοριτσιών, απέναντι στον διάδρομο). Μια καρέκλα με μπράτσα και ψηλή πλάτη κι ένα κομοδίνο που στήριζε ένα μπρούντζινο καντηλέρι με πιατάκι για το λιωμένο κερί και χερούλι (το δίδυμό του είχε την εντύπωση ότι το είχε δει να καθρεφτίζεται πριν από ένα μόλις λεπτό – πού;) αποτελούσαν το χειρότερο και κυριότερο μέρος του ταπεινού εξοπλισμού του δωματίου.

Ξαναγύρισαν στον διάδρομο, εκείνη τινάζοντας τα μαλλιά της, εκείνος καθαρίζοντας τον λαιμό του. Πιο κάτω μια πόρτα από παιδική κάμαρα ή δωμάτιο παιχνιδιών ήτανμισάνοιχτη και πήγαινε πέρα-δώθε καθώς η μικρή Λουσέτ ξεπρόβαλε, αφήνοντας πρώτα να φανεί ένα κοκκινισμένο γόνατο. Έπειτα το φύλλο της πόρτας άνοιξε διάπλατα – εκείνη, όμως, όρμησε μέσα κι εξαφανίστηκε. Μπλε ιστιοφόρα στο χρώμα του κοβάλτιου στόλιζαν τα λευκά πλακάκια μιας σόμπας και καθώς η Άντα κι εκείνος περνούσαν έξω από αυτή την ανοιχτή πόρτα, ένα οργανάκι πήρε μπρος – σαν να τους προσκαλούσε – μ' ένα μικρό παράφωνο μινουέτο. Η Άντα και ο Βαν ξανακατέβηκαν στο ισόγειο – τη φορά αυτή μονάχα από τη μεγαλόπρεπη σκάλα. Ανάμεσα στα πορτρέτα των πολλών προγόνων κατά μήκος του τοίχου του έδειξε αυτόν που προτιμούσε, τον γερο-πρίγκιπα Φσεσλάβ Ζέμσκι (1699-1797), φίλο του Λιναίου και συγγραφέα του *Flora Ladorica*, σε μια γυαλιστερή ελαιογραφία έχοντας στην αγκαλιά του την αδιόρατα έφηβη νεόνυμφη σύζυγό του με την ξανθιά της κούκλα. Μια φωτογραφία σε μεγέθυνση, σε αυστηρή κορνίζα, ήταν σκαλωμένη (μάλλον ανάρμοστα, σκέφτηκε ο Βαν) δίπλα στην μπουτονιέρα του κεντημένου σακα-

κιού του. Ο εκλιπών Sumerechnikov,⁵⁹ Αμερικανός πρόδρομος των αδερφών Lumière, είχε φωτογραφίσει τον θείο, από το σόι της μητέρας της Άντα, προφίλ, με ανασηκωμένο το βιολί του, έναν καταδικασμένο νέο, ύστερα από το αποχαιρετιστήριο κονσέρτο του.

Στο πρώτο πάτωμα, ένα κίτρινο σαλόνι με ταπετσαρία από δαμάσκο στους τοίχους και επιπλωμένο σύμφωνα μ' αυτό που οι Γάλλοι κάποτε ονόμαζαν στιλ Αμπέρ, έβλεπε στον κήπο και την ώρα εκείνη –αργά το απόγευμα– είχαν εισβάλει από το κατώφλι του οι ίσκιοι από τα πλατιά φύλλα μιας παυλώνιας (που ονομάστηκε έτσι, εξήγησε η Άντα, από έναν άσημο γλωσσολόγο, από το πατρώνυμο –που είχε εκληφθεί κατά λάθος σαν βαφτιστικό ή υποκοριστικό– μιας ενάρετης κυρίας, της Άννα Πάβλοβνα Ρομανόφ, θυγατέρας του Πάβελ που είχε το παρατσούκλι Παύλος-παύλα-Πέτρος –γιατί, δεν ήξερε– και ήταν ξάδερφος του μη γλωσσολόγου ιδιοκτήτη, του βοτανολόγου Ζέμσκι, θα τσιρίζω, σκέφτηκε ο Βαν). Ένα πορσελάνινο μικροέπιπλο περιλάμβανε έναν ολόκληρο ζωολογικό κήπο από ζώα-μινιατούρες, ανάμεσα στα οποία βρισκόταν και ο όρουξ και το οκαπί, που συνοδεύονταν και από τα επιστημονικά τους ονόματα – τα οποία του σύστησε να προσέξει ιδιαίτερος η γοητευτική αλλά υπερβολικά επιτηδευμένη συνοδός του. Εξίσου συναρπαστικό ήταν κι ένα πεντάφυλλο παραβάν με υπέροχες ζωγραφιές στα μαύρα του πανό που απεικόνιζαν τους πρώτους χάρτες των τεσσάρων και ήμισυ ηπείρων. Περνάμε τώρα στο δωμάτιο της μουσικής με το πιάνο που σπάνια χρησιμοποιούσαν, και σ' ένα γωνιακό δωμάτιο που ονομάζεται Δωμάτιο των Όπλων και περιέχει ένα βαλσαμωμένο Σέτλαντ πόνι το οποίο μια θεία του Νταν Βιν –το πατρικό της όνομα δεν το θυμόμαστε, ευτυχώς, μα τον Σείριο– κάποτε καβαλίκευε. Στο άλλο, ή σε κάποιο άλλο, στην ανατολική πτέρυγα, βρισκόταν μια σάλα χορού, μια παρκεταρισμένη αλάνα με καθίσματα για τις ντάμες. «Αναγνώστη, προσπέρασε» (mimo, chitatel, όπως έγραψε ο Τουργκένιεφ). Οι «στάβλοι», όπως λανθασμένα ονομάζονταν στους αριστοκρατικούς κύκλους της Λαντόρ, ήταν, από αρχιτεκτονική άποψη, μάλλον προβληματικοί στην περίπτωση της Έπαυλης Άρ-

ντις. Μια καφασωτή γαλαρία έβλεπε, μέσα από ανθοστόλιστα πεζούλια, στον κήπο κι έστριβε απότομα προς το δρομάκι. Αλλού, μια κομψή loggia,⁶⁰ φωτισμένη από μακρόστενα παράθυρα, οδήγησε την αμίλητη τώρα Άντα και τον κατακλυσμένο από ανυπόφορη ανία Βαν σ' ένα εξοχικό πέτρινο περίπτερο: με μια δ'ήθεν σπηλιά, με φτέρες που έγερναν ξετσιπωτα πάνω της, και μ' έναν τεχνητό καταρράχτη αντιγραμμένο από κάποιο ποταμάκι ή από κάποιο βιβλίο ή από τη φλογισμένη κύστη του Βαν που κόντευε να σκάσει (ύστερα απ' όλο εκείνο το καταραμένο τσάι).

Οι υπηρέτες (εκτός από κείνες τις δυο μακιγιαρισμένες και παρφουμαρισμένες που είχαν τα δωμάτιά τους επάνω) έμεναν στο ισόγειο από την πλευρά της αυλής και η Άντα είπε ότι είχε επισκεφτεί αυτή την πτέρυγα μια φορά στο εξερευνητικό στάδιο των παιδικών της χρόνων, αλλά το μόνο που θυμόταν ήταν ένα καναρίνι κι ένας αρχαίος μύλος για τους κόκκους του καφέ, κι έτσι το θέμα τακτοποιήθηκε.

Έτρεξαν πάλι επάνω. Ο Βαν χώθηκε σε ένα αποχωρητήριο – και εμφανίστηκε με πολύ καλύτερη διάθεση. Ένας νάνος Χάουντ έπαιξε πάλι μερικές παρτιτούρες καθώς περνούσαν.

Η σοφίτα. Αυτή 'ναι η σοφίτα. Καλωσορίσατε στη σοφίτα. Ήταν στοιβαγμένα ένα σωρό μπαούλα και κιβώτια και δυο καφετιοί καναπέδες ο ένας επάνω στον άλλο σαν σκαθάρια που ζευγαρώνουν, και πολλοί στημένοι σε γωνιές ή στηριγμένοι σε ράφια γυρισμένοι προς τον τοίχο σαν τιμωρημένα παιδιά. Ήταν κι ένα παλιό «jikker» ή ουριοδρόμος, ένα μπλε μαγικό χαλί με αραβικά σχέδια, ξεθωριασμένο αλλά ακόμη γοητευτικό, το οποίο ο πατέρας του θείου Νταν είχε χρησιμοποιήσει στα μικρά του κι αργότερα πετούσε μ' αυτό όταν μεθούσε. Εξαιτίας των συχνών συγκρούσεων, πτώσεων κι άλλων ατυχημάτων, στους πολυσύχναστους ουρανούς του δειλινού πάνω από τα ειδυλλιακά λιβάδια, τέσσερα χρόνια αργότερα, ο Βαν, που αγαπούσε αυτό το σπορ, αγγάρεψε έναν ντόπιο μηχανικό να του καθαρίσει αυτό το πράγμα, να ξαναφορτώσει τους βραχνιασμένους σωλήνες του και γενικά να το βάλει πάλι σε μαγική κίνηση, και θα περνούσαν εκείνος και η Άντα του πολλές καλοκαιριάτικες μέρες, αιωρούμενοι,

πάνω από δάση και ποτάμια ή θα αγεροέλαμναν στο ασφαλές ύψος των δέκα ποδών, πάνω από τις επιφάνειες των δρόμων και τις στέγες των σπιτιών.

Επηρεασμένη, κάπως ακαθόριστα, από την αίσθηση ότι όσην ώρα εξερενουόσαν το σπίτι έκαναν τουλάχιστον κάτι – κρατώντας μια ομοιοτυπία διαδοχικών ενεργειών η οποία, παρά το εκπληκτικό χάρισμα της ευφράδειας που και οι δύο διέθεταν, μπορούσε να εκφυλιστεί σ' ένα απελπιστικό κενό αμηχανίας που χωρίς άλλο θα κατέληγε σε προσποιητό πνεύμα που θα το ακολουθούσε η σιωπή, η Άντα δεν του έκανε τη χάρη να τον γλιτώσει από το υπόγειο όπου σύχναζε ένα ρομπότ με χοντρή κοιλιά και ζέσταινε σαν αληθινός άνθρωπος τους ελικοειδείς σωλήνες που έφταναν στην πελώρια κουζίνα και στα δυο καφετιά μπάνια κι έκαναν ό,τι μπορούσαν για να διατηρούν το κάστρο κατοικήσιμο στις επίσημες βεγγέρες του χειμώνα.

«Τίποτα δεν είδες ακόμη!» φώναξε η Άντα, «μένει ακόμα η στέγη».

«Αυτή όμως θα είναι και η τελευταία αναρρίχηση για σήμερα» είπε από μέσα του ο Βαν αποφασιστικά.

Εξαιτίας ενός μπερδέματος από αλληπάλληλα στιλ και πλακάκια (δεν εξηγούνται εύκολα αυτά με μη τεχνικούς όρους σε όσους δεν τρελαίνονται για στέγες) όπως και κάποιας τυχαίας συνοχής ή ανακαινίσεων, τρόπος του λέγειν, η στέγη του Μεγάρου της Άρντις παρουσίαζε ένα φαινόμενο απερίγραπτης σύγχυσης, μιας ανακατωσούρας από γωνίες και επίπεδα, από επιφάνειες πράσινης λαμαρίνας και γκριζών λεπιδωτών κεραμιδιών, από θεαματικά δοκάρια και απάνεμες εσοχές. Μπορούσε κανείς να αγκαλιαστεί και να φιλήσει, να αγναντέψει εν τω μεταξύ τη δεξιαμενή, τα δάση, τα λιβάδια, να παρατηρήσει ακόμα και την κλίση από τις λεύκες που αποτελούσαν τα όρια του πιο κοντινού κτήματος, μίλια μακριά, και τους άχαρους μικρούς όγκους των λίγο-πολύ απόδωρων αγελάδων που έβοσκαν στη λοφοπλαγιά. Και μπορούσε όποιος ήθελε εύκολα να κρυφτεί πίσω από μια προεξοχή για ν' αποφύγει τα ερευνητικά jikker ή τα αερόστατα που έπαιρναν φωτογραφίες.

Ένα γκονγκ με βαρύ μεταλλικό ήχο σήμανε στη βεράντα.